Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети ва Министрлар Советининг органи

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН • 1 апрель 1969 йил, сешанба • № 77 (14.240). • Баҳоси 2 тийин.

ДАЛАГА, ИШГА!

ШЎР ЮВИШ ВА ЯХОБ БЕРИШНИ ТЕЗРОҚ ТУГАЛЛАЙЛИК

БАҲОРГИ ДОН ВА БЕДАНИ ЯҚИН КУНЛАР ИЧИДА ЭКИБ ОЛИНГ

ЕРНИ ЭКИШГА СИФАТЛИ ТАЙЁРЛАНГ

Жарқўрғон районидаги Норали Боймуродов номли колхознинг барча бригадаларида чигит экиш бошланди. Механизаторлар қисқа муддат ичида 2280 гектар ерга уруғ экишади. Пахтакорлар шунча майдоннинг ҳар гектаридан 40 центнердан ҳосил етиштиришга аҳд қилишган. Суратларда: юқорида энг яхши тракторчи-сеялкачи Исмоил Тошев ва пастда Жума Ҳимматов бошлиқ бригада да чигит экиш пайти тасвирлан ган.

Ҳ. Маматқулов фотолари (ЎзТАГ фотохроникаси).

СССР ҲУКУМАТИНИНГ БАЁНОТИ

Сўнгги вақтларда Уссури дарёсидаги Даманский ороли районида қуролли чегара можаролари рўй берди, бу можаролларни Хитой томони иғвогарлик билан уюштирди. Бу хилдаги можароларни уюштириш учун, тўқнашувлар ва қон тўкишлар учун Хитой маъмурларининг ҳеч қандай асослари йўқ ва бўлиши ҳам мумкин эмас. Бундай воқеалар Совет Иттифоқи билан Хитой Халқ Республикаси ўртасидаги адоват ўпқонини ҳар қандай йўл билан чуқурлаштириш истагида бўлган кимсаларнигина қувонтира олади. Бундай воқеаларнинг Совет ва Хитой халқлари туб манфаатларига ҳеч қандай даҳли йўқ.

I.

Уссури дарёсида совет чегарачиларига қилинган қуролли ҳужумларнинг тафсилотлари яхши маълум. Бу ҳужумлар қасддан олдиндан режалаштириб қўйилган ҳаракатлар эди.

Шу йил 2 март эрталаб кузатиш пости Хитойнинг тахминан 30 ҳарбий хизматчиси томонидан Даманский ороли яқинида совет чегараси бузилганлигини аниқлади. Илгари ҳам шундай ҳоллар юз берганида бўлганидек, офицер бошчилигидаги бир группа совет чегарачилари норозилик билдириш ҳамда чегарани бузганлардан Совет территориясидан чиқиб кетишни талаб қилиш мақсади билан улар томон йўл олди. Хитой ҳарбий хизматчилари совет чегарачиларининг бир неча метр масофагача яқин келишини кутиб турдилар, сўнгра эса ҳеч қандай огоҳлантирмасдан, уларга қарата қўққисдан, тикказига ўт очдилар.

Айни бир маҳалда бундан сал илгарироқ тун қоронғусидан фойдаланиб, Хитой солдатлари Даманский оролига хуфёна қўйган пистирмадан ҳамда Хитой соҳилидан совет соҳили яқинида турган совет чегарачиларининг бошқа бир группасига қарата тўплар, миномётлар ва автомат қуроллардан ўт очилди. совет чегарачиларининг ана шу группаси бунга жавобан жанг бошлади ва чегара бузганларни қўшни чегара заставасининг мадади билан Совет территориясидан ҳайдаб чиқарди. Бу хиёнаткорона ҳужум ҳар иккала томондан ҳам одамларнинг ўлиши ва ярадор бўлишига олиб келди.

Совет ҳукуматининг огоҳлантиришига ва бундай иғвогарликлардан тийилиб туришга даъват этишига қарамай, 14-15 мартда худди ана шу районда Хитой томони Совет Иттифоқи чегараларига қуролли йўл билан бостириб киришга яна уриниб кўрди. Хитой мунтазам армиясининг бўлинмалари Даманский оролини қўриқлаб турган совет чегара қўшинларига тўп ва миномёт ўти ёрдами билан ҳужум қилдилар. Ҳужум қатъиян даф этилди ва чегарабузарлар Совет территориясидан улоқтириб ташланди. Хитой томонининг бу иғвогарлиги яна янги қурбонларга сабаб бўлди.

Эндиликда Хитой маъмурлари ўз баёнотларида қуролли тўқнашув учун жавобгарликни ўз гарданларидан соқит қилишга уринмоқдалар. Улар давлат чегарасини хитойлар эмас, балки совет чегарачилари бузди деб ва ана шу орол гўё Совет Иттифоқиники эмас, деб даъво қилмоқдалар. Хитой томони гарчи ёлғон гапларни ишга солиб, Хитой чегарабузарлари томонидан қурол ишлатилганлиги «мажбурий чора» эди, деган тасаввур туғдиришга интилса ҳам, лекин ўзининг ҳарбий хизматчилари тайёрлаб қўйилган режа асосида ҳаракат қилганлигини инкор этмайди.

Хитойнинг баёнотларидан шундай бўлиб чиқадики, Даманский ороли тўғрисидаги масала гўё ўтмишдан мерос бўлиб қолган, ҳали ҳал бўлмай турган ва давлат чегараларини қайта тузиш билан боғлиқ бўлган территориал проблеманинг фақат бир қисми эмиш, холос. Шу билан бирга Хитой ҳукумати Хитой билан СССР ўртасида амалда бўлган шартномалар билан ҳисоблашишни истамайди, Совет — Хитой давлатлараро муносабатларидаги кўп йиллик тажрибани назар-писанд қилмайди, тарихни ўзининг территория хусусидаги даъволарига мослаштириб, сохталаштиради.

Мана шуларнинг ҳаммаси ХХР ҳукуматининг Совет Иттифоқига, совет халқига нисбатан сиёсати сўнгги йилларда тамомила ўзгариб кетганлигидан келиб чиқаётганлиги равшан кўриниб турибди.

Маълумки, Хитойнинг расмий пропагандаси Хитой билан қўшни бўлган давлатларнинг ҳозирги чегараларини умуман шубҳа остига солиб қўймоқда, бу давлатларда яшовчи халқларнинг тарихий муштараклиги ана шу чегаралар доирасида аллақачонлар таркиб топган. Қўшни территорияларга бўлган даъволар шу территориялар атрофида бир маҳаллар қандайдир феодаллар, буғдихонлар ва подшоҳлар ўртасида мунозара борган эди ёки ўша территорияларга Хитой истилочиларининг ёхуд савдогарларининг қадами теккан эди, деган важ билан илгари сурилмоқда.

Бировларнинг территорияларига сурбетлик билан даъвогарлик қилган кимсалар ўтмишдаги бир хил феодал истилочиларни «адолатли», бир хилларини эса «адолатсиз»га чиқариб қўйганликларини кўрсатувчи мисоллар тарихда тўлиб-тошиб ётибди. Босқинчиларга, халқларни эзиб келган золимларга нисбатан бундай муносабатда бўлиш ленинча сиёсатга ётдир.

II.

Узоқ Шарқда ҳозирда мавжуд бўлган Совет — Хитой чегараси кўп авлодлар ҳаётидан бурун таркиб топган бўлиб, Совет Иттифоқи билан Хитой территориясини ажратиб турувчи табиий чегаралар бўйлаб ўтади. Бу чегара Айгун (1858 йил), Тяньцзинь (1858 йил) ва Пекин (1860 йил) шартномалари билан юридик жиҳатдан расмийлаштирилган. 1861 йилда томонлар Уссури ўлкасида чегарани ажратувчи чизиқ туширилган харитани имзолаб, унга давлат муҳрларини босганлар. Бу чизиқ Даманский ороли районида Уссури дарёсининг бевосита Хитойга тегишли соҳили бўйлаб ўтади. Зикр этилган ҳужжатларнинг асл нусхалари Совет давлатининг қўлида ҳам, шунингдек Хитой давлатининг қўлида ҳам бор.

Территорияга тааллуқли масалалар хусусида ана шу шартномаларда ҳамда протоколларда, хариталарда ва тасвирномаларда қайд этилган қоидалар ҳозиргача ҳам ўз кучини тўла сақлаб қолмоқда. Совет ҳукумати томонлар ана шу қоидаларни қатъиян ва оғишмай адо этсин деган позицияда турибди. Агарда ХХР ҳукумати ҳам бу масалада худди шундай позицияга амал қилса, у ҳолда Совет — Хитой чегарасида жанжал ва можаролар бўлиши учун асос йўқ.

Россияда Улуғ Октябрь социалистик революцияси ғалаба қилгандан сўнг Советлар республикаси ўзининг Хитой билан тенг ҳуқуқли асосда бўлмаган ва махфий равишда тузилган шартномалардан, чор Россиясининг Хитойдаги таъсир доираларидан, экстерриториаллик ва консуллик юрисдикцияси ҳуқуқларидан воз кечганлигини тантанали равишда эълон қилди. Советлар республикаси «боксёрлар» қўзғолони деб аталмиш қўзғолон бостирилгандан кейин империалистик давлатлар томонидан Хитойга мажбуран қабул қилдирилган контрибуциядаги Россия улушини Хитойда мактаб-маориф эҳтиёжлари учун топширди. Россиянинг Хитойдаги аввалги концессияларини йўқ қилди, Хитой — Шарқ темир йўли учун ажратиб олинган ерларни Хитойга қайтариб берди. Мазкур шартномаларнинг бекор қилиниши Совет Иттифоқи билан Хитой ўртасидаги масалаларни тартибга солишнинг умумий принциплари тўғрисида 1924 йил 31 майда тузилган Битимда юридик жиҳатдан расмийлаштирилди. Ана шу Битим давлат чегарасини белгиловчи Россия — Хитой шартномаларини тенг ҳуқуқли асосда бўлмаган ёки махфий равишда тузилган шартномалар қаторига киритган эмас эди. Ана шу шартномаларни бекор қилиш ёки қайта қараб чиқиш тўғрисида гап ҳам бўлмаган эди.

Хитойнинг улуғ революционер-демократи Цунь Ят-сен Совет ҳукумати тенг ҳуқуқли асосда бўлмаган ҳамма шартномаларни ўз ихтиёри билан бекор қилди ҳамда чор ҳукуматининг Хитойдаги барча адолатсиз даъволари ва ҳуқуқларидан воз кечди деган гапни неча марталаб таъкидлаб айтган эди. Сунь Ят-сен ўзининг 1925 йил 12 мартдаги сиёсий васиятномасида Совет ва Хитой халқларига мурожаат қилиб, СССР билан озод Хитой қудратли бир иттифоқ бўлиб бирлашадилар ҳамда жаҳондаги мазлум халқларни озод қилиш йўлидаги буюк курашда қўлни-қўлга бериб ғалаба томон борадилар, деб умид билдирган эди.

ХКП раҳбарлари ҳам, кейинчалик эса ХХР ҳукумати ҳам Октябрь революциясидан кейин Совет давлати Хитой билан ўз муносабатларини тенглик ҳамда Хитой халқининг суверен ҳуқуқларини ҳурматлаш асосларида қурди, деган гапни неча марталаб таъкидлаб айтганликларини эслатиб ўтиш жоиздир. Мао Цзэ-дун 1945 йилда ХКПнинг VII съездида «Совет Иттифоқи тенг ҳуқуқли асосда бўлмаган шартномалардан ўзи биринчи бўлиб воз кечди ҳамда Хитой билан тенг ҳуқуқлилик асосида янги шартномалар тузди», деган эди. Худди шу гапни Мао Цзэ-дун 1949 йил 16 декабрда Москвада ҳам айтган эди.

Бинобарин Совет — Хитой муносабатларида тенг ҳуқуқлилик асосида бўлмаган аллақандай шартномалар борлиги хусусида Хитой пропагандаси ҳозир сурбетлик билан вайсаб гапираётган масала бошдан охиригача уйдирмадир. Манбаи Пекиндан бошланган бу пропаганданинг мазмуни битта, у ҳам бўлса Хитой халқи орасида бизнинг мамлакатимизга нисбатан, совет халқига нисбатан нифоқ ва адоват уруғини сочишдир.

(Давоми иккинчи бетда).

Н. В. ПОДГОРНИЙНИНГ ЖАЗОИРДА БЎЛИШИ

ЖАЗОИР, 30 март. (ТАСС). СССР Олий Совети Президиумининг Раиси Н. В. Подгорний мамлакат бўйлаб қилган сафаридан кеча кечқурун Жазоир пойтахтига қайтиб келди.

Н. В. Подгорнийга ҳамроҳ бўлган кишилар — Революцион кенгаш аъзоси, ташқи ишлар министри А. Бутафлок бошчилигидаги фахрий комитет аъзолари, шунингдек СССРнинг Жазоир Халк Демократик Республикасидаги элчиси Д. П. Шевлягин Н. В. Подгорний билан бирга қайтиб келдилар. СССР Олий Совети Президиумининг Раиси Жазоир билан икки кун танишган вақтида йирик саноат ва порт шаҳарлари бўлмиш Оран билан Аннабани бориб кўрди, Арзевдаги аммиак ва азотли ўғитлар ишлаб чиқарувчи завод қурилишини ва Жазоир оғир саноатининг тўнғич корхонаси — Ал-Хожардаги металлургия комбинати қурилишини кўздан кечирди, Саҳрои Кабирда бўлди. Ҳамма жойда аҳоли азиз совет меҳмонини хурсандчилик билан кутиб олди.

ЖАЗОИР, 31 март. (ТАСС). Расмий визит билан Жазоир Халқ Демократик Республикасида меҳмон бўлиб турган СССР Олий Совети Президиумининг Раиси Н. В. Подгорний ва унинг ҳамроҳлари кеча Жазоир шаҳри бўйлаб сайр қилдилар. Улар Аль-Биар районини кўздан кечирдилар, бутун шаҳар манзараси кўринадиган майдончага кўтарилдилар, Жазоир шаҳри яқинидаги Бузарев ва Бабал-Уэд районларини бориб кўрдилар.

Сўнгра Совет Иттифоқидан келган меҳмонлар Ўрта денгиз соҳили бўйлаб Клабде-Пэнга йўл олдилар, халқаро конференция ва конгресслар ўтказиладиган Миллатлар саройини ва унинг ёнидаги туристиқ марказни кўздан кечирдилар.

Бутун йўл давомида Совет Иттифоқидан келган меҳмонларни Жазоир пойтахтининг аҳолиси сидқидилдан табриклаб турди.

СССР САВДО МИНИСТРЛИГИДА

1969 йил 1 апрелдан бошлаб:

—эластик иплардан, шунингдек турли калава иплар ва химиявий тола аралаштириб шу иплардан тўқилган пайпоқларнинг чакана нархлари ўрта ҳисобда 20 процент;

—коттон машиналарида тўқилган капрон пайпоқларнинг чакана нархлари ўрта ҳисобда 10 процент;

—рангли телевиденние учун телевизорларнинг чакана нархлари ўрта ҳисобда 24,6 процент камайтирилади.

ЭКИШГА ПУХТА ТАЙЁРЛАНАЙЛИК!

Ўзбекистон ССР областларида баҳорги экиш учун ер ҳайдаш, баҳорги дон ва беда экишнинг бориши тўғрисида 1969 йил 31 мартга бўлган

МАЪЛУМОТ

(Минг гектар ҳисобида)

(Биринчи стун — областлар, иккинчи стун — план бўйича ҳайдалиши зарур бўлган ер, учинчи стун — жами ҳайдалган ер, тўртинчи стун — шу жумладан бир кунда ҳайдалган ер, бешинчи стун — баҳорги дон экиш плани, олтинчи стун — жами экилган дон, еттинчи стун — шу жумладан бир кунда экилган дон, саккизинчи стун — беда экиш плани (донга аралаштириб экиладиган беда ҳам шу ҳисобга киради); тўққизинчи стун — жами экилган беда, ўнинчи стун — шу жумладан бир кунда экилган беда).

Тошкент	207,7	176,76	0,92	46,8	1,54	0,05	12	0,30	0,06
Сирдарё	322,3	263,15	0,12	71,5	4.03	0.02	19,2	0,10	—
Фарғона	222,9	41,19	0,70	4,8	—	—	9,1	5,39	0,18
Наманган	151	91,58	0,32	7,8	0,57	0,10	5,5	3,68	—
Андижон	204,6	92,79	—	1,8	1,15	0,12	6,5	3,58	0,12
Самарқанд	234	128,15	0,14	133,1	9,47	0,14	13	3,42	0,40
Бухоро	168,9	148,05	—	10,1	1,57	0,10	10,5	0,85	0,05
Қашқадарё	148,8	117,03	0,19	70,9	14,23	0,19	8,3	1,88	—
Сурхондарё	153	120,74*)	1,12	32,8	13,94	2,84	8	6,59	1,05
Хоразм	131	11,04*)	—	4,8	—	—	6	—	—
ҚҚ АССР	164,8	26,97	0,05	10	—	—	10	—	—
Республика бўйича:	2109	1217,45	3,56	394,4	46,50	3,56	108,1	25,79	1,87

*) Маълумот аниқланган.

Ўзбекистон ССР областларида шўр ювишнинг бориши тўғрисида 1969 йил 31 мартга бўлган

МАЪЛУМОТ

(Минг гектар ҳисобида)

(Биринчи стун — областлар, иккинчи стун — шўри ювилиши зарур бўлган майдон; учинчи стун — шўри ювилган майдон; тўртинчи стун — шу жумладан бир кунда шўри ювилган майдон; бешинчи стун—планнинг бажарилиш проценти).

Самарқанд	3	3,4	—	113
Сирдарё	59	59,3	—	100
Қашқадарё	11	9,3	1,7	84,5
Наманган	30	24,6	0,5	82
Бухоро	160	114,1	5,9	71,2
Андижон	9	4,9	0,3	54,5
Хоразм	462	192,8	12,8	41,8
Тошкент	1	0,4	—	40
Фарғона	149	48,5	3,2	32,6
Сурхондарё	23	7	—	30,4
ҚҚ АССР	385	113,2	4,5	29,4
Республика бўйича:	1292	577,5	28,9	44,6

ДОН КЎПАЙСИН

Республикамизда мўл дон учун катта юриш бошланди. Бу юришни йирик ғаллакор районлар бўлган Ғаллаорол, Жиззах, Зомин, Чироқчи ва ҳар йили ғалладан мўл ҳосил етиштириб келаётган ҳамда давлатга кўплаб доч сотаётган бошқа районларнинг миришкор деҳқонлари бошлаб беришди. Ҳозир ҳамма ерда ана шу ажойиб ташаббус кун сайин кенг қулоч ёймоқда.

Совхозимиз ғаллакорлари ҳам бу ташаббусга қўшилдилар. Улар асосий озуқа маҳсулоти бўлган дон етиштиришни кўпайтириш учун астойдил курашга бел боғладилар, бу йил республикамизда 1 миллион 500 минг тонна дон етиштириш ва давлатга 40 миллион пуд дон сотиш учун бошланган умумхалқ ҳаракатида муносиб ўрин эгаллашга қарор қилдилар.

Совхозимиз Сурхондарёнинг йирик ғаллакор хўжалиги. Бу йил деҳқонларимиз 4000 гектардан зиёд майдонда буғдой ва арпа етиштиришяпти. Бунинг 3100 гектари кузги ва 900 гектари баҳорги ғалла. Яна шуни ҳам айтиш керакки, ғаллакорларимиз ҳам суғориладиган, ҳам шартли суғориладиган ва ҳам лалмикор ерларда деҳқончилик қилишяпти. Ана шу майдонларнинг ҳаммасида ғалладан мўл ҳосил етиштириш, баракали хирмон кўтариш тадбирлари эрта баҳорданоқ мукаммал амалга оширияпти.

Хўжалигимизда 10 та ихтисослаштирилган ғаллачилик бригадаси бор. Уларга тажрибали, тадбиркор деҳқонлар бошчилик қилишяпти. Фақат бригада бошлиқларигина эмас, балки барча ғаллакорларимиз асл деҳқонлар, катта майдонларда буғдой ва арпадан мўл ҳосил етиштиришнинг уддасидан чиқадиган одамлар. Улар агротехника қоидаларига ҳар доим қатъий риоя қилишади, донни ўз вақтида экишади, уни текис ундириб олиш чораларини кўришади.

Деҳқонларимиз бу йил фақат суғориладиган ва шартли суғориладиган майдонлардагина эмас, балки ғалла майдонимизнинг асосий кўпчилигини ташкил этадиган лалмикор ерларда ҳам ҳосилнинг мўл бўлишини таъминлашга жуда катта эътибор беряптилар. Шу мақсадда Истара чўлидаги 1300 гектар лалми ғалла март ойининг иккинчи ярмида сел суви билан бир марта қондириб суғорилди. Қишдаги совуқдан заарарланган ва нобуд бўлган участкалар аниқланди ва айрим майдонларга қўшимча уруғ сепилди, баъзи ерларга эса қайта дон экилди.

Жанубнинг иқлими иссиқ. Бу ғаллакорлардан кузда экилган ғаллани эрта баҳорда бороналаш ва ердаги намнинг кўтарилиб кетишига йўл қўймасликни талаб этади. Биз ҳар йилгидек, бу йил ҳам бу тадбирни ўз вақтида амалга оширдик. ғаллазорлардаги намни бостириб олдик. Ҳозир экин орасида пайдо бўлган бегона ўтларни йўқотиш, ғалла майсаларини озиқлантириш каби муҳим агротехника тадбирлари амалга оширияпти.

Деҳқонларимизнинг бу йилги марралари юксак. Улар лалмикор ерлардаги ғалланинг гектаридан камида 10 центнердан, суғориладиган майдонлардаги ғалланинг гектаридан эса 35 центнердан ҳосил олиш, ҳаммаси бўлиб 3800 тонна дон етиштириш ва давлатга 1500 тонна дон сотишга қарор қилдилар.

Ҳозир ғаллазорларда мўлжалдаги ана шу ҳосилни етиштириш имконини берадиган агротехника тадбирлари амалга оширияпти. Жумладан, 600 гектар ғаллазорнинг ҳар гектарига 300 килограммдан суперфосфат, 3 тоннадан зиёд маҳаллий ўғит солинди. Вақтида суғорилган, борона қилинган ва озиқлантирилган майдонлардаги буғдой ва арпа майсалари бўй чўзиб, панжалаб қолди. Айрим участкалардаги арпа ҳа демай бош чиқаради.

Совхозимизда алоҳида уруғчилик бригадаси бор. Унинг аъзолари барча майдонга «Қизил Шарқ» ва «Қилтиқсиз-1» навли буғдой экишган. Бу нав буғдой сувсизликка чидамли бўлиб, тоғли зонада мўл ҳосил бериши тажрибада синаб кўрилган. Биз буғдой ва арпанинг энг яхши уруғлик навлари экилган майдочни йил сайин кенгайтирмоқдамиз ва эндиликда ўзимизни хўжаликда етиштирилган уруғлик билан таъминлайдиган бўлиб олдик.

Ғаллакорларимиз етиштириладиган мўл ҳосилни қисқа муддатда нобуд қилмай ўриб-йиғиб олиш мақсадида амалга ошириладиган тайёргарлик ишларини ҳам бошлаб юбордилар. Барча дон комбайнлари ремонтдан чиқарилиб, тахт қилиб қўйилди. Хирмон жойлар ҳозирланяпти.

Совхозимиз ишчилари бу йил барча майдонда албатта мўлжалдаги ҳосилни етиштирадилар, ялпи ҳосил олиш ва давлатга дон сотиш юзасидан зиммаларига олган юксак мажбуриятларини муваффақиятли адо этиб, улуғ доҳий В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллигига муносиб совға тайёрлайдилар.

А. БУРИЕВ,
Бойсун районидаги «Шеробод» совхозининг директори.

СССР ҲУКУМАТИНИНГ БАЁНОТИ

(Боши 1-бетда).

Приморьени, Хабаровск ўлкасини, Шарқий Сибирни ёш Советлар республикасидан айириб олишга уринган чет эл интервентларидан Совет Узоқ Шарқини озод қилиш учун совет халқи 1918—1922 йилларда Коммунистик партия ва шахсан В. И. Ленин раҳбарлиги остида олиб борган қаҳрамонона курашни айтиб ўтмасак тарих манзараси мукаммал бўлмаслиги мумкин. Совет кишилари ғоят катта куч-ғайратлар ва қурбонлар эвазига ўзларининг Узоқ Шарқдаги ерларини маҳкам сақлаб қолдилар.

Ўшандан кейинги йилларда япон милитаристлари билан уларнинг гумашталари Узоқ Шарқдаги совет чегараларининг мустаҳкамлигини синаб кўришга неча марталаб уриндилар. Улар Маньчжурияни босиб олгандан кейин Амур ва Уссури дарёларидаги Совет Иттифоқига қарашли оролларни ҳам босиб олмоқчи бўлдилар. Бу ороллар вақт-вақти билан жиддий қуролли тўқнашувлар жойига айланиб, ана шу ерларда япон агрессорлари қақшатқич зарба еди.

Албатта, гап ороллар устида эмас, балки япон империалистларининг Совет Иттифоқи ва унга иттифоқдош бўлган Монголия Халқ Республикасига қарашли муқаддас ва даҳлсиз чегараларига нисбатан каттароқ даъволари устида борар эди. Ишнинг оқибати, нима бўлганлиги маълум: дастлаб Ҳасан кўли ёнида, сўнгра эса Халхин-Гол атрофида агрессорлар бутунлай тор-мор келтирилди ва тамоман улоқтириб ташланди.

Совет Армияси 1945 йилда милитаристлар Япониясини тор-мор келтиргандан сўнг Уссури ва Амур дарёлари бўйида кўп йиллар мобайнида биринчи марта осойишталик ўрнатилди.

Хитой революциясининг ғалабаси ва Хитой Халқ Республикасининг ташкил топиши Совет—Хитой чегараларида яхши қўшничиликни ривожлантириш, мустаҳкам тинчликни таъминлаш учун барча шарт-шароитларни вужудга келтирди. Дўстлик, иттифоқдошлик ва ўзаро ёрдам тўғрисида 1950 йилда СССР билан ХХР ўртасида тузилган Шартномага мувофиқ, ҳар икки томон ўз муносабатларини «давлат суверенитетини ва территориал бутунликни ўзаро ҳурматлаш» принципларига асосланган ҳолда қурдилар. Хитой томонининг илтимосига биноан Совет Иттифоқи 50-йилларнинг бошида чегара чизиқлари белгилаб қўйилган топографик хариталарнинг мукаммал комплектларини ХХРга топширди. Хитой маъмурлари чегара чизиғининг ўтиши хариталарда қандай акс эттирилганлиги хусусида ўша вақтда ҳеч қандай мулоҳаза билдирмадилар ва бу чизиққа амалда риоя қилиб келинди.

Ҳар иккала мамлакат халқ хўжалигининг эҳтиёжларини назарда тутиб, 1951 йилда чегарадаги Амур, Уссури, Аргунь, Сунгача дарёларида ва Ханка кўлида сузиб юриш тартиби тўғрисида ҳамда ана шу сув йўлларида кемалар қатнови учун вазият вужудга келтириш ҳақида Совет—Хитой битими имзоланди. Хўжалик ишларига тааллуқли ана шу хусусий масала юзасидан тузилган битим ҳам иккала мамлакат ўртасидаги чегараларни белгиловчи, юқорида зикр этилган шартномаларга тўла равишда асосланади. Бу битимга асосан ана шу сув йўлларида кемаларнинг нормал қатнаб туриши ҳамкорлик руҳида амалга ошириб келинди.

Чегаранинг ҳар иккала томонида яшовчи аҳоли бир-бири билан дўстона муносабатларда бўлиб, чегарада савдо-сотиқни, маданий алоқани ва бошқа хил алоқаларни ривожлантириб келар эди. Совет ва Хитой чегарачилари юз берган масалаларни ишчанлик билан бир ёқлик қилишар, марказий органларнинг аралашувини талаб қилувчи ҳеч қандай англашилмовчиликлар содир бўлмас эди.

Хитой маъмурлари Уссури ва Амур дарёларидаги баъзи бир совет оролларидан хўжалик ва ишлаб чиқариш мақсадларида (пичан, ўтин ва шу кабиларни тайёрлашда) фойдаланишдан, Хитой балиқчиларига дарёларнинг совет қисмида балиқ овлаш имкониятини бериб қўйишдан манфаатдорлик изҳор этар эдилар. Улар тегишли рухсатнома сўраб компетентли совет маъмурларига мурожаат қилиб турар эдилар. Бу илтимосларни Совет томони хайрихоҳлик билан қараб чиқиб, қаноатлантириб борар эди. Кўп йиллар мобайнида Хитой маъмурлари совет оролларидан ва дарёларнинг совет қисмидан рухсат олиб фойдаланиш тартибига риоя қилиб келганликлари мазкур оролларнинг, шу жумладан, Даманский оролининг Совет Иттифоқига тегишли эканлигини кўрсатувчи фактга Хитой томони шубҳа билдирмаганлигини тасдиқловчи далиллардан биридир.

III.

Ленин васиятларига содиқ бўлган Совет ҳукумати Совет—Хитой дўстлиги ва ҳамкорлигини мустаҳкамлаш учун ўзига боғлиқ бўлган ҳамма чораларни кўриб келди.

Совет Иттифоқи Хитой халқига унинг миллий ва социал озодлик учун курашида кенг ва атрофлича ёрдам кўрсатиб турган йиллардаёқ бу дўстликка пойдевор солинган эди. Советлар республикасининг 1923—1927 йилларда Хитой революцион кучларига берган ёрдами, Совет Иттифоқининг 1937—1945 йилларда япон империализмининг агрессиясини даф этишда Хитойга сиёсий, иқтисодий ва ҳарбий жиҳатдан кўрсатган мададкорлиги Совет—Хитой муносабатлари, иккала мамлакатимиз меҳнаткашларининг қардошлик алоқалари тарихига ёрқин саҳифалар бўлиб кирди. Айни Совет Армиясининг ўзи япон милитаристларининг саралангач Квантун группировкасини қақшатқич мағлубиятга учратди ва шу билан Хитойни японлар оккупациясидан озод қилишга жуда катта ҳисса қўшди.

Хитой Халқ Республикасининг ташкил топишига олиб келган халқ революцияси ғалабасини қўлга киритишда Совет Иттифоқининг Хитой халқига, Хитой коммунистларига кенг равишда ва ҳар томонлама берган ёрдами пролетар интернационализмининг чинакам ифодаси бўлди. Мао Цзэ-дун 1949 йил декабрь ойида бундай деган эди: «Қарийб 30 йил мобайнида совет халқи ва Совет ҳукумати Хитой халқини озод қилиш ишига бир неча марталаб ёрдам кўрсатдилар. Оғир имтиҳон кунларида совет халқи ва Совет ҳукумати томонидан Хитой халқига муносиб кўрилган бу қардошларча дўстлик ҳеч қачон эсдан чиқмайди».

Ҳеч бир муболағасиз шуни айтиш мумкинки, Совет Иттифоқи — унинг берган кредитлари, етказиб берган энг янги саноат ускуналари, Хитой ҳукуматининг илтимосига биноан бепул тақдим этган жуда катта илмий ва техникавий тажрибаси — замонавий индустрия базасини яратишда, социализмнинг иқтисодий асосларини вужудга келтиришда Хитойга ёрдам берди. Минглаб совет мутахассислари Хитойнинг ўзида хитойлик ишчилар ва инженерлар билан қўлни-қўлга бериб, саноатнинг Хитой учун тамомила янги бўлган бир қанча тармоқларини — авиация, автомобилсозлик, радиотехника саноатини ва шу каби бошқа кўпгина тармоқларни вужудга келтиришда меҳнат қилдилар. Минглаб хитой гражданлари Совет Иттифоқининг ўқув юртларида, совет заводлари ва лабораторияларида профессионал таълим олдилар. ХКП Марказий Комитетининг органи «Жэньмин жибао» газетаси бизнинг мамлакатимиз тўғрисида ҳали рост гапларни ёзиб юрган вақти — 1959 йил февраль ойида таъкидлаган эдики, Хитойга кўрсатилган совет ёрдами «Ўз миқёслари жиҳатидан тарихда мисли йўқдир. Хитой халқи совет ёрдами мамлакатимизда тез тараққиётга эришишнинг энг муҳим омилларидан биридир, деб ҳамиша ҳисоблайверади».

Ўша даврда Совет—Хитой савдоси ҳам ғоят кенг миқёсларда ривож топиб, унинг йиллик обороти 1959 йилга келганда қарийб икки миллиард сўмга етган эди. Бу — тенг ҳуқуқлилик асосидаги ва бир-бирига наф етказадиган ҳамкорлик эди. Башарти Хитой томони позициясини ўзгартирмаганда мамлакатларимиз ўртасидаги савдо-сотиқ, иқтисодий ва илмий-техникавий ҳамкорлик ундан кейин ҳам муваффақиятли ривожланавериши шак-шубҳасиз эди. Бу гап ҳозирда ҳам ҳаққонийдир.

Совет Иттифоқи билан Хитой халқаро майдонда империализмга қарши, халқаро хавфсизликни мустаҳкамлаш учун бир ёқадан бош чиқариб, кураш олиб борар эдилар. ХХР хавфсизлигига нисбатан таҳдид пайдо бўлган кезларда дўстлик, иттифоқдошлик ва ўзаро ёрдам тўғрисидаги шартномада олган ўз мажбуриятларига содиқ бўлган Совет Иттифоқи доимо халқ Хитойини қувватлаб чиқди ҳамда у билан биргаликда империалистик доираларнинг агрессив ниятларини фош қилди.

IV.

Ўзида социалистик интернационализм принципларини мужассамлаштирган ана шу яхши қўшничилик ҳамкорлиги 60 йилларнинг бошида Хитой ҳукуматининг ҳам ички, ҳам ташқи сиёсати ўзгарганлиги натижасида бузилди. Худди ўша пайтдан бошлаб чегаралардаги вазият жиддий тус ола бошлади. Дастлаб бу — мавжуд чегара режимини арзимаган тарзда майда-чуйда бузишлардан иборат бўлди, буни аксар, граждан аҳолиси ёки ҳар қалай ҳарбий кийимда бўлмаган кишилар амалга ошириб турди. Айрим участкаларда Хитой ҳарбий хизматчилари Совет Иттифоқи давлат чегарасини намойишкорона суратда бузишга уриниб кўришди. Айни бир маҳалда СССР билан чегарадош бўлган районларда аэродромлар, шох йўллар, казармалар, ҳарбий омборлар қуриш кенг авж олдириб юборилди.

Хитойнинг расмий пропагандаси Чингизхонни «Хитой императори» деб эълон қилиб, унинг Осиё ва Европа халқларига қарши босқинчиларча қилган юришларини, истилочилик сиёсатини юргизган Манчжурия бўғдихони Канцини, Хитой императорлари ва феодалларини ошкора равишда кўкларга кўтариб мақтай бошлади. ХХРдаги мактабларда ўқитиладиган дарслик китоблар ва бошқа нашрлар худди шу руҳда қайта ишлаб чиқилди. Совет Иттифоқининг жуда катта территорияларини Хитойники қилиб кўрсатувчи хариталар эълон қилинди. Хитойни «қудрати энг ниҳоясига етган даврда» тасвирловчи баъзи бир хариталарда чегара шу тахлитда ўтказилдики, ҳозирги вақтда Осиёдаги деярли барча халқлар ва ҳатто Европадаги кўпгина халқлар яшаб турган ерлар Хитойнинг мулкига ўтиб қолди.

Совет ҳукумати чегара жанжалларининг авж олиб кетишига йўл қўймаслик, бу жанжалларни юмшатиш учун ўша пайтда ҳам бир қанча амалий тадбирлар кўрди. Шу мақсадда Совет ҳукумати 1963 йил 17 майда ХХР ҳукуматига иккала давлат ўртасида икки томонлама маслаҳатлар ўтказишни таклиф қилди. Бу маслаҳатлар 1964 йил февраль ойида Пекинда бошланди. Совет делегациясига СССРнинг мухтор вакили министр ўринбосари даражасидаги П. И. Зирянов, Хитой делегациясига ташқи ишлар министрининг ўринбосари Цзэн Юн-цюань бошчилик қилди.

Совет томони шундай таклифлар киритдики, бу таклифларнинг қабул қилиниши Совет—Хитой давлат чегараси ўтадиган чизиқдаги айрим участкаларни жуда қисқа муддат ичида ўзаро келишиб, аниқлаб олиш имконини берар эди. Совет делегацияси маслаҳатларнинг муваффақиятли тарзда поёнига етказилиши халқларимиз ва давлатларимиз ўртасидаги дўстлик муносабатларини сақлаб қолиш ишига катта ҳисса бўлиб қўшилур эди, деган фикрга амал қилди.

Бироқ Хитой вакилларининг 1964 йилги маслаҳатлардаги хатти-ҳаракатлари Хитой томони бир битимга келиш ниятида эмаслигини кўрсатди. ХХР делегацияси тарихан вужудга келган ва шартномалар билан мустаҳкамлаб қўйилган давлат чегарасини шубҳа остида қолдиришга уриниб кўрди. Хитой томони маслаҳатларнинг мақсадини сунъий равишда «территориал проблема» чиқаришдан иборат деб билди, бу проблема халқларимиз ва мамлакатларимиз ўртасидаги муносабатларни бундан буён кўп йиллар мобайнида мураккаблаштирган бўлур эди.

Пекиндаги маслаҳатлар поёнига етказилмади. Бу маслаҳатларни 1964 йил 15 октябрда Москвада давом эттириш ҳақида принцип жиҳатидан келишиб олинган эди. Бироқ, ўша даврда ва ўшандан кейинги йилларда совет томонининг бир неча бор эслатишларига қарамай, ХХР ҳукумати бундай маслаҳатларни поёнига етказишдан бўйин товлаб келди.

Ваҳолонки, бир битимга келиш ва келгусида нотўғри фикрлар ва англашилмовчиликларга барҳам бериш ортиқча машаққат талаб қилмас эди. Бунинг учун фақат бир нарса — Хитой томонининг холис ниятда бўлиши талаб қилинар эди. Хитой вакилларининг, масалан, бош министр Чжоу Энь-Лай 1960 йил 28 апрелда Непал пойтахти Катмандудаги матбуот конференциясида айтган гапи руҳида иш кўришлари талаб қилинар эди. Чжоу Энь-Лай ўшанда мухбирлардан бирининг «СССР билан ХХР ўртасида белгиланмай қолган чегара участкалари борми», деган саволига жавоб қайтариб, «Хариталарда арзимаган тафовутлар бор. Буларни жуда осонгина тинч ҳал этиш мумкин», деб таъкидлаган эди. Аммо бу гаплар кетидан амалий ишлар қилинмади. Хитой томонидан чегарани бузиш ҳоллари давом этабердигина эмас, шу билан бирга бундай бузиш ҳоллари кўпаяверди.

V.

Шундай қилиб, Хитой маъмурларининг Уссури дарёсидаги Даманский ороли районида қилган қуролли иғвогарликлари — тасодифий можаролар эмас. Бу ҳаракатлар, шунингдек умуман Совет—Хитой чегарасида кескинлик вужудга келтирилаётганлиги социализм ва тинчлик ишига, антиимпериалистик курашнинг умумий фронтига, совет ва хитой халқлари дўстлигига жиддий зарар етказмоқда.

Мустаҳкам тинчлик ва хавфсизликни таъминлашга, Хитой халқи билан дўстлик ва ҳамкорликни сақлаб қолишга оғишмай интилаётган Совет ҳукумати Совет—Хитой чегарасидаги вазиятни нормаллаштириш борасида амалий чораларни дарҳол кўриш зарур деб ҳисоблайди. Совет ҳукумати ХХР ҳукуматини чегарада жанжал чиқариши мумкин бўлган ҳаракатлардан ўзини тийиб туришга чақиради, башарти келишмовчиликлар юз берса, бу келишмовчиликларни осойишталик вазиятида, музокаралар олиб бориш йўли билан ҳал қилишга чақиради.

Совет ҳукумати, шунингдек Совет ва Хитой расмий вакиллари 1964 йилда Пекинда бошланган маслаҳатларни жуда яқин фурсатда бошқатдан бошлаб юборсинлар, деган фикрни ҳам билдиради.

Совет ҳукумати шу нарсага қатъиян аминдирки, совет ва хитой халқларининг туб манфаатлари Совет—Хитой муносабатларидаги қийинчиликларни оқибат натижада йўқотиш ва бартараф этишга имкон беради.

СССР ҳукумати ҳар қандай кимсанинг совет ерларига нисбатан ҳар қандай ҳамлаларини қатъиян рад этишини айтиб келди ва бу гапни яна бир карра айтиб қўйишни зарур деб ҳисоблайди. Бинобарин, Совет Иттифоқи билан, совет халқи билан қурол-яроғ пеш қилиб гаплашишга уринишлар қатъий зарбага учрайди.

Совет халқи Совет Иттифоқи Коммунистик партияси ва СССР ҳукуматининг ленинча ташқи сиёсатини, социалистик ватанимиз муқаддас чегараларининг даҳлсизлиги ва хавфсизлигини таъминлаш борасидаги тадбирларини якдиллик билан қўллаб-қувватламоқда.

1969 йил, 29 март.

* * *

Совет ҳукуматининг мазкур Баёноти шу йил 29 мартда Хитойнинг Москвадаги элчихонаси орқали ХХР ҳукуматига расмий равишда топширилди.

Фотолавҳалар

Пахта уруғчилиги ва селекцияси илмий-текшириш институтининг илмий ходимаси Роза Ғуломова пахта ҳосилдорлигини янада ошириш устида илмий-кузатув ишлари олиб бормоқда. Суратда: Р. Ғуломова иш устида.

В. Лейзерович фотоси (ЎзТАГ фотохроникаси).

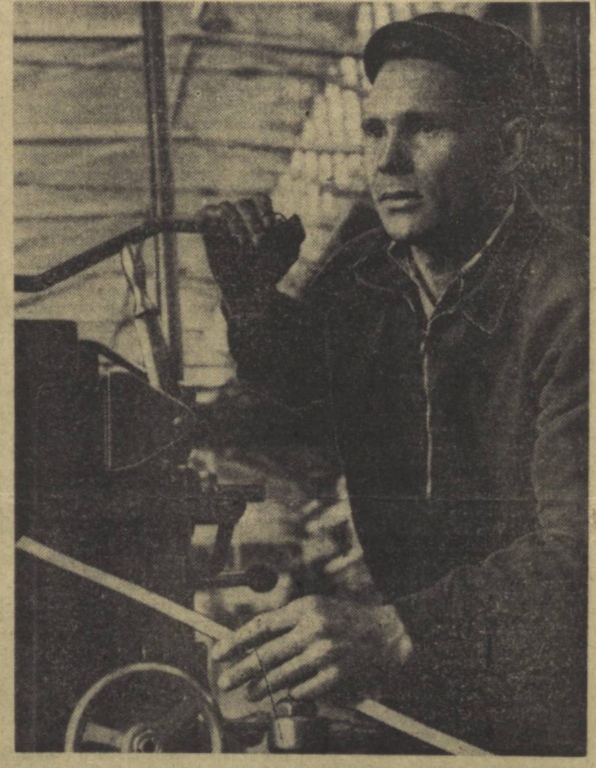

«Ўзбекхиммаш» заводида 22 йилдан бери токарь бўлиб ишлаб келаётган В. Дедюрин В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллиги олдидан социалистик мусобақага қўшилиб, яхши кўрсаткичларни қўлга киритаётир. У шу кунларда Олмалиқда бунёд этилаётган улкан химия заводи аппаратлари учун керакли деталлар тайёрлашда ғайрат кўрсатяпти. Суратда: В. Дедюрин.

В. Сироткин фотоси.

УСТОЗ

Устоз десам агар, улуғ бир сиймо
Утар кўз ўнгимдан офтоб мисоли.
Борлиққа у зиё сочар доимо,
У ўйлар меҳнаткаш инсон
камолин.

Суратига боқиб кўзларим ёнар,
Узоқ тикиламан, лек тўймайман
ҳеч.
Дилда ҳам, тилда ҳам шу ном —
ягона,
Шеъримда куйлайман ҳар эрта,
ҳар кеч.

Ғояси қалбимга нур бўлиб кирди,
Бахт сари бошлади тутиб
қўлимдан.
Доимо мен унинг йўлидан юрдим,
Юрдим чўчимасдан таҳдид,
ўлимдан!

Бу—буюк Лениндир! Буюк
мураббий,
Саодат йўлини кўрсатган устод.
Ҳаётбахш нур сочар у қуёш каби,
Тиклади шу нурдан қаддин
одамзод!

Рўзи ҚОДИРИЙ.

СУРАТЧИЛАР ЙИҒИНИ

Тошкентда республика суратчиларининг икки кунлик семинари бўлиб ўтди. Фото ишининг етакчи усталари Қ. Розиқов, И. Збарский, И. Глауберзон, В. Сироткин, Г. Перменов, Б. Мизрохин, қобилиятли ёшлардан Н. Ключнев, В. Чернов ҳамда Тошкент Давлат университетининг студентлари ҳозирги замон фотографиясининг энг муҳим масалалари устида фикр алмашдилар.

Семинарда АПН мухбири В. Чернов, суратчи Б. Мизрохин ўртоқлар фото-репортаж ва фото-очерк тайёрлашдаги тажрибаларини сўзлаб беришди. Шунингдек, рангли фотография, фото санъати назарияси, унинг асосий қонун-қоидалари ва йўналишлари ҳақида ҳам фикр олишилди.

Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг Матбуот давлат комитети газета-журнал нашриётлари бошқармасининг бошлиғи Н. Ғуломов семинар қатнашчиларини қизиқтирган саволларга жавоб қайтарди.

В. КОПИТОВА.

ФАН ВА ТЕХНИКА ЯНГИЛИКЛАРИ

ЭНГ АНИҚ СОАТ

Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг Радиоэшиттириш ва телевидение давлат комитетининг зонал лабораториясида ишланган электрон соат шаҳримизда энг аниқ соат ҳисобланади.

Бу соат 1968 йили мазкур лабораторияда техника бошқармаси бош инженери Х. Ҳакимов, зонал лаборатория катта инженери В. Максименко ва лаборатория механиги Р. Ягудин томонидан яратилди. Электрон соатнинг схемаси ҳам шу лабораторияда ишлаб чиқилган бўлиб, бутунлай чала ўтказгичлардан ташкил топган.

Яқинда Тошкент радиоэшиттириш ва товуш ёзиб олиш уйида бўлиб ўтган ихтирочилар ва рационализаторлар советининг йиғилишида бу ишга юқори баҳо берилди ва мукофот белгиланди. Республикамиз радиоэшиттиришлари ҳозир ана шу соат кўрсатган вақт билан олиб борилмоқда. Электрон соат ҳозир жуда аниқ ишламоқда. Соат бир йилда фақатгина 2-3 секунд фарқ қилиши мумкин.

ЭНДИ ЯХШИ ЭШИТАСИЗ

Ҳаммага маълумки, спорт майдонларидан, концерт заллари ва театрлардан ва бошқа оммавий учрашувлардан радио орқали репортаж олиб берилади. Бу вазифа Тошкент радио уйининг студиядан ташқари эшиттиришлар бўлими томонидан амалга оширилади. Яқинда ана шу бўлим инженер-техник ходимлари Ўзбекистон ССР Министрлар Совети биносида Қизил майдондан репортаж олиб бориш учун ажратилган хоналарга янги аппаратлар ўрнатишни тугалладилар. Монтаж давомида инженер Р. Йўлдошевнинг рационализаторлик таклифига биноан Венгрия аппаратларига ўзгартиришлар киритилди. Бу билан 700 метрли уч жуфт қимматли микрофон кабели тежаб қолинди ва телевидение учун ҳам фойдаланиш имкони яратилди. Бундан ташқари аппаратларнинг узоқ вақт узлуксиз ишлаш вақти оширилди ва бошқариш қулайлаштирилди.

ЎЗБЕКИСТОН ССР БЕРУНИЙ НОМИДАГИ ДАВЛАТ МУКОФОТЛАРИ КОМИТЕТИДА

Ўзбекистон ССР Беруний номидаги Давлат мукофотлари комитети фан ва техника соҳасида Давлат мукофотига тавсия қилинадиган ишларни 1969 йил 27 августгача қабул қилади.

Ишлар юксак талаб асосида, илмий ва илмий-техник ходимларнинг кенг муҳокамасида айтилган фикрларини ҳисобга олган ҳолда мукофотларга тақдим этилиши лозим. Коллектив ишларини тавсия этганда эса, унда иштирок қилган ҳар бир кишининг қўшган илмий ва илмий-техникавий хиссаси даражаси ҳар томонлама ҳисобга олиниши керак. Коллектив номзодлар қаторига фақат асосий бажарувчиларни қўшиш керак.

Мукофотга тақдим этилаётганда 1967 йил 22 октябрда «Совет Ўзбекистони» ва «Правда Востока» газеталарида эълон қилинган Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитети ва Ўзбекистон ССР Министрлар Совети қарорларига ҳамда Ўзбекистон ССР Беруний номидаги Давлат мукофотлари Низомига амал қилиниши зарур.

Беруний номидаги Давлат мукофотлари билан тақдирлаш ҳақидаги барча мулоҳаза, рецензия ва таклифлар Тошкент шаҳар, Гоголь кўчаси, 70-уй, 7-хонага жўнатилсин.

Янгиликлар, ХУШХАБАРЛАР

ЯНГИ ҚУРТ УРУҒИ ЗАВОДИ

Фарғона водийсидаги энг ёш корхона — Ленинск қурт уруғи заводи шу йилги кўкламда тўла қувват билан ишлай бошлайди. Ленин, Москва ва Бўз районларининг хўжаликларига тарқатиш учун 21 минг қутидан кўпроқ қурт уруғи тайёрлаб қўйилди. Янги завод ходимлари область колхозларига етказиб берадиган дастлабки уруғдан Андижон пиллачилари 1000 тоннадан зиёдроқ пилла оладилар.

Ленинск шаҳридаги қурт уруғи заводи — сермеҳнат жараёнлар юксак даражада механизациялаштирилган корхонадир. Қурт уруғи сақланадиган жойларда ҳавонинг намлиги ва ҳарорати махсус асбоблар билан тартибга солиб турилади.

ШАҲАРЛАР — ТЕЛЕФОНДА

Тошкентдаги шаҳарлараро гаплашиладиган автомат телефон пунктига Ашхобод ҳам туташди. Энди Урта Осиё республикаларининг барча пойтахтларидаги абонентлар билан алоқа қилиш мумкин.

Автомат телефонлар эндиликда тошкентликларга Совет Иттифоқининг қарийб элликта шаҳари билан гаплашиш имконини беради. Гаплашиш пунктининг салонида ҳозир ўн тўққизта аппарат ўрнатилган. Москва билан алоқа қиладиган қўшимча каналлар кўпайтирилган.

Тошкентликлар шартли кодлардан фойдаланиб Киев, Свердловск, Харьков, Оренбург автоматик транзит узеллари орқали Ўзбекистон пойтахти билан бевосита боғланмаган бир қанча шаҳарларга ҳам қўнғироқ қила оладилар.

Уфқлар

Корхонамиз коллективи В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллиги шарафига оширилган мажбурият олди, 1969 йил плани 27 декабрда бажарилади ва пландан ташқари 60 минг сўмлик маҳсулот ишлаб чиқарилади. маҳсулот таннархи 70 минг сўмга камайтирилади. Планга қўшимча 50 минг сўм фойда олинади, йил охиригача яна уч хил янги маҳсулот ишлаб чиқариш ўзлаштирилади. 5 минг киловатт-соат электр энергияси, 13 тонна қора ва рангли металл, 5 тонна химикат. 25 кубометр ёғоч материаллари тежаб қолинади. Бир йилда 170 шогирд тайёрланади, 229 ишчининг малакаси оширилади.

Аслида бу ташаббус бултур бошланган эди. Доҳий юбилейини муносиб кутиб олиш учун ишлаб чиқариш маданиятини ошириш ва меҳнатни илмий асосда ташкил этиш юзасидан қатор ташкилий-техникавий тадбирлар белгилаган эдик. Бу ишимизни Андижон область партия комитетининг бюроси маъқуллади. Ишлаб чиқариш эстетикасини жорий этиш соҳасида тўплаган тажрибамиз СССР Электротехника саноати министрлигининг коллегиясида кўриб чиқилди ва заводимиз шаънига илиқ гаплар айтилди. Бундан илҳомланган заводимиз ишчилари инженер-техник ходимлари ташаббус кўрсатиб ишлаб, талай ютуқларни қўлга киритдилар. Йиллик пландан ташқари 130 минг сўмлик маҳсулот ишлаб чиқарилди. Маҳсулот реализация қилиш, меҳнат унумдорлигини ошириш планлари муваффақиятли бажарилди. Бу йил ҳам бошланган ишимизни давом эттиряпмиз ва зиммага олинган юксак мажбуриятни шараф билан бажариш учун астойдил курашмоқдамиз. Ленинча меҳнат вахтасида туриб ишлаётган коллективимиз дастлабки ютуқларни қўлга киритди. Январь ойи плани маҳсулот реализация қилиш бўйича 100,9 процент, товар маҳсулоти ишлаб чиқариш бўйича 101,2 процент бажарилди. Ўтган йилнинг декабрь ойидагига нисбатан 100 минг дона кўп «АБ-25» маркали автомат ишлаб чиқарилди. Февраль ойи плани ҳам ортиғи билан адо этилди.

Корхонамизда иқтисодий ислоҳот жорий қилингач меҳнат унумдорлиги ошди. 1967 йилги заводнинг моддий рағбатлантириш фонди 12 минг сўмни ташкил этгач бўлса, янгича ишлашга ўтилгач бу рақам 110 минг сўмга етди. СССР Электротехника саноати министрлиги коллективимизнинг 1968 йилда эришган ютуқлари учун 13-ойлик беришни жорий этиш тўғрисида карор қабул қилди. 13 ойлик Андижон корхоналари орасида биринчи бўлиб бизнинг заводда жорий этиладиган бўлди.

Корхона коллективи бунга қандай эришди? Маҳсулот сифатини яхшилаш учун қандай ишлар қилинди?

Энг аввало заводда ишлаб чиқариш технологиясини такомиллаштириш учун юриш бошланди. НОТ совети тузилди. Ҳозир 2 ижодий бригада ишлаб турибди. Улар оғир қўл меҳнатидан воз кечиш йўлларини ахтариб топишяпти.

Ижодий бригаданинг таклифи билан гальваника участкасининг иши қайта кўриб чиқилди ва технология жараёнлари такомиллаштирилди. Оқибатда бу участкада қўл меҳнати олти баравар камайди. Иш унуми ортиб, маҳсулот сифати яхшиланди. Илгари қолоқ ҳисобланиб келган бу участка ҳозир илғорлар қаторида.

Йиғув цехининг иши тартибга солинди. Бу цех коллективи икки сменада ишларди. Смена алмашиш пайтида кўплаб ишчи вақти йўқотиларди. Шунинг учун цехнинг иши конвейер усулда ташкил этилди. Конвейер икки сменада ишлашдан воз кечиш имконини берди. Сменада ишланган вақтда 10-11 минг дона электр аппарати йиғилган бўлса ҳозир 16-17 минг аппарат йиғилмоқда.

Уч йилдирки, корхонамизда бенуқсон ишлаш учун юриш бошланган. Нуқсонсиз ишлаш ҳаракатига қўшилганлар сони 245 кишига етди. Бу ўз-ўзини назорат қилишни кучайтирмоқда. Чунки, ҳар бир ишчи шошиб, пала-партиш ишлашдан ўзини тияди. Нуқсонсиз ишлаш усули маҳсулот сифатини кўтаришда бизга қўл келиб қолди.

Доҳий Ленин туғилган куннинг 100 йиллигини ёруғ юз билан кутиб олиш учун бошланган курашда ғолиблар аниқланмоқда. Л. Д. Пушкарев бошлиқ механика-штамповка цехининг коллективи уч ойдан бери корхонанинг кўчма-қизил байроғини қўлда сақлаб қоляпти. Бу цех ишчилари январь ойи планини 121 процентга етказиб бажардилар. Февралда эса пландан ташқари бир неча минг сўмлик маҳсулот ишлаб чиқаришди. Бу илғор цехнинг Г. Корсунова, Н. Нестерова, У. Олимов, Қ. Холиқов каби пешқадам ишчилари ўз бурчларини ўташда бошқаларга намуна бўлмоқдалар.

Т. ҲАКИМОВ,
Андижондаги Э. Тельман номли электр аппаратлари заводининг бош инженери.

РЕСПУБЛИКА ЧОРВАДОРЛАРИНИНГ БУ ЙИЛГИ СОЦИАЛИСТИК МАЖБУРИЯТЛАРИ:	ГЎШТ — 170 минг тонна	СУТ — 390 минг тонна	ТУХУМ — 230 миллион дона	ЖУН — 16700 тонна

ЧОРВАМИЗ — БОЙЛИГИМИЗ!

Бу йил Самарқанд область Нурота районидаги «Ғозғон» совхози чорвадорлари энг масъулиятли синовдан ўтдилар. Улар 30-35 даражали изғирин совуқларга бардош бериб, моллар парваришини илғорлар тажрибаси ва зоотехника фани қоидалари асосида ташкил этдилар. Хўжаликда чорва қишловини муваффақиятли ўтказишда фидокор қўйчивонларнинг хизматлари беқиёс катта. Айниқса, хўжаликнинг донгдор қўйчивони, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Норбой Эргашев ҳамма қўй-қўзиларни намунали боқяпти. У шонли беш йилликнинг тўртинчи йилида қарамоғидаги совлиқларнинг ҳар юз бошидан 170 тадан қўзи олиш учун тер тўкиб ишламоқда.

А. Шодиев фотоси.

ЭГИЗНИ КЎП ОЛАМИЗ

Қиш-қишлигини қилди. Ерда қор кўп вақт турди. Қалин қор яйловлардаги хашакларни яшириб ётди. Қўй-қўзиларни яйратиб боқиш имкони бўлмади. Агарда ўтган йили қишга пухта ҳозирлик кўрмаганимизда, етарли дағал хашак, емлик жамғармаганимизда аҳволимиз ёмон бўлар эди.

Чўпонларимиз бу йилги қишнинг қийинчиликларини мардонавор меҳнат билан енгиб, барча қўйларни қишдан омон сақлаб қолдилар. Табиий офат билан олишувда ғолиб чиқдилар. Биз қўзилатиш кампаниясига ҳам яхши тайёргарлик билан киришдик. Ҳар тўрт фермамиз бўйича алоҳида қўзилатиш пунктлари ташкил этилди. Оғирлашган совлиқлар учун иссиқ жойлар ажратдик. Майдаланган майин хашаклар ва арпа ёрмаси едирдик. Қўзи сўйишни марказлаштирдик. Бутун отарларда, марказлаштирилган пунктда ҳам ҳисоб-китоб ишлари яхши йўлга қўйилган. Махсус қайд қилиш дафтарлари қўлланилган, наслга қолдирилган қўзиларнинг дастлабки кунларда ажратиб боқиш учун қўшимча ишчи кучлари сафарбар этилган.

Чорвадорларимиз қўзилатиш кампанияси қизғин кетаётган кунларда форишликлар чақириғини олдилар. Биз уларнинг ватанпарварлик ташаббусига қўшилиб, оширилган мажбуриятлар қабул қилдик. Ҳар 100 совлиқдан 122 тадан қўзи, ҳар қўй бошига 3,5 килограммдан жун қирқиб олиш, давлатга кўп миқдорда гўшт, юқори сифатли қоракўл тери етказиб беришга аҳд қилдик. Айрим фермаларимиз янада юксак мажбуриятлар олдилар. Улар В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллигини муносиб тухфалар билан нишонлаш учун ғайрат ва ташаббус кўрсатиб ишламоқдалар.

Ҳозир совхозимиз бўйича мавжуд совлиқларнинг ниб ярмиси қўзилади. Ҳар юз совлиқдан олинган қўзи ўртача ҳисобда 131 тадан тушяпти. Самарқанд қишлоқ хўжалик институтининг зоотехника факультетида сиртдан ўқиётган Эрдиқул Қурбонов бошлиқ фермада 6629 совлиқдан 346[illegible]аси қўзилади. Шундан 1,5 минг совлиқ эгиз туғди. Ҳозирнок 4914 соғлом қўзи олиндёки ҳар юз совлиқдан олинган қўзи 150 тадан тўғри келди. Донгдор чўпон Жўрақул [illegible]муродов ўтган йили ҳар юз совлиқдан 135 тадан қўзи [illegible]ган эди. У бу йил 172 қўзи соқчи. Шунингдек Н. Абдуназов, Ж. Тошев, Т. Бегимов, У. [illegible]даров ўртоқлар ҳар юз бош совлиқ ҳисобига 160-165 тадан қўзи оляптилар. Область Советининг депутати Суюндиқ [illegible]ирзаев ҳар юз бош совлиқдан мажбуриятдаги 190 ўрнига 195 тадан қўзи оляпти.

Совхозимиз коллективи ултур қўзилатишни яхши ўтказиб, давлатга чорвачилик маҳсулотлари топшириш планларини барча турлари бўйича олдинги билан бажарган эди. Форишликлар ташаббусига қўшилган коллективимиз беш йилликнинг тўртинчи йилида янада юқорироқ кўрсаткичларни қўлга киритиш учун зарур тадбирларни изчиллик билан амалга оширади.

А. ҲУСАНОВ,
Самарқанд область, Хатирчи районидаги «Олтинсой» совхози касаба союз комитетининг раиси,
С. СУВОНОВ,
совхоз экономисти.

Чорвачилик соҳасида шу куннинг жанговар вазифалари:

- **Форишлик чорвадорлар ташаббусини кенг қўллаб-қувватлайлик**
- **Қўзилатишни ҳамма жойда зўр уюшқоқлик билан намунали ўтказайлик**
- ***Бирор бош ҳам қўзи нобуд бўлмасин***
- **Урғочи қўзиларнинг ҳаммасини ўстиришга қолдиринг**
- *Давлатга юқори сифатли қоракўл тери топширайлик*
- **Чорвачиликнинг озуқа базасини янада мустаҳкамлаш учун кўпроқ майдонга дон, беда, маккажўхори ва оқ жўхори экайлик!**

«БАХМАЛ»ЛИКЛАР ҲИММАТИ

Самарқандда машҳур ва манзур Бахмал қишлоғида бўлганмисиз? Зилол чашма сувига, шифобахш қимизига, мусаффо ҳавосига қонганмисиз? Кумушранг шалолалари туташ адирларию — туя ўркачисимон тоғ чўққилари ажойиб манзара кашф этган бу ерлар чиндан ҳам киши диққатини ўзига тортади. Ана шундай водийда «Бахмал» совхозининг ерлари ястаниб ётибди.

«Бахмал» ерлари адирлар, қир ва тоғ ёнбағирларида жойлашганлиги учун ҳам чорвачилик ҳамда боғдорчилик учун жуда-жуда қулай. Кейинги йилларда «Бахмал» совхози бойлиги ҳисобланган чорвачиликни ривожлантиришга катта аҳамият берилмоқда. Бунга асосан чорвачиликнинг озуқа базасини мустаҳкамлаш туфайли эришилаётир. Совхоз чорвадорларининг бу йилги дастлабки ютуқлари ҳам кишини қувонтиради. Давлатга гўшт топшириш квартал плани муддатидан анча илгари адо этилган эди. Шу кеча-кундузда 400 бош қорамол бўрдоқига боқилмоқда.

Совхоз чорвадорлари давлатга гўшт, сут ва бошқа маҳсулотлар етказиб бериш юзасидан белгиланган топшириқларни Улуғ Октябрь байрамига қадар бажариш учун курашмоқдалар. Шу кунларда фермаларда иш ҳар қачонгидан ҳам қизғин тус олган.

Форишликларнинг ташаббусини қўллаб-қувватлаётган чорвадорлар маҳсулот етиштиришни кўпайтириш билан бирга, мўл-кўл озуқа базаси вужудга келтириш тадбирларини ҳам изчил амалга оширмоқдалар. Чунончи, баҳорги дон экиш кучайтирилди. Кузда экилган дон майсалари шу кунларда яхши парвариш қилинмоқда.

Бахмалликлар чорва моллар туёғини кўпайтириш ва маҳсулдорлигини кескин ошириш мақсадида кунни-тунга улаб фидокорона меҳнат қилаётганликлари ҳар қадамда сезилиб турибди. Уларнинг айни муддаоси — башарият доҳийси В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллигига муносиб совғалар тайёрлашдан иборатдир.

Т. УМАРОВ,
Ғаллаорол райони.

САФАРБАРЛИК

Фориш райони чорвадорларининг ватанпарварлик ташаббуси Қашқадарё области чорвадорларини ҳам юксак марралар сари илҳомлантириб юборди. Хўжалигимиз чўпон-чўлиқлари, мутахассислари форишликлар ташаббусини кенг муҳокама қилдилар.

Ҳозиргача бизда 30 минг 910 бош совлиқнинг 16 минги қўзилади. Қўзилаган совлиқларнинг ҳар 100 тасидан ўртача 138 тадан соғлом қўзи олинди. Ўзбекистон ССР Олий Совети депутати моҳир чўпон Ўлжа Ганжиев отарида ҳар 100 бош совлиқдан 170 тадан, Абдураҳим Мўминов, Чўли Оллоёров, Норқул Маҳмудов ўртоқларнинг отарларида 170-180 тадан қўзи олинмоқда. Наслчилик заводимиз чорвадорлари ҳозирнинг ўзидаёқ қоракўл тери тайёрлаш планини 70 процент бажариб қўйдилар.

Завод маъмурияти ва партия ташкилоти отар ва фермаларда қўзи сўйчилаётган жойларда ишнинг боришини қатъий назорат қилиб турибдилар. Урғочи қўзиларнинг сўйиб юборилишига йўл қўймаслик учун қаттиқ назорат ўрнатдик. Қўзилаган совлиқлар алоҳида парвариш қилинаётир. Шу кунларда каттадан-кичик ҳамма яйловларга сафарбар этилган. Коллективнинг фикри-зикри чорвадор учун энг масъулиятли давр ҳисобланган қўзилатиш кампаниясини муваффақиятли ўтказишга қаратилган.

Қ. ҲАМРОЕВ,
Косон районидаги «Қорақум» наслчилик заводининг директори.

АҲДИМИЗ ҚАТЪИЙ

Мана уч йилдирки, колхозимизда чорвачилик рентабелли тармоққа айлантирилди. Утган йили бу соҳадан 26 минг 886 сўм соф фойда олинди.

Чорвачиликни юксалтиришнинг учта асосий шарти ҳақида тўхталиб ўтмоқчиман. Биз даставвал молларнинг мустаҳкам озуқа базасини вужудга келтирдик. Биз 108 гектар ерга беда, 243 гектар ерга маккажўхори ва оқ жўхори экиб, бу экинлардан юқори ҳосил етиштирдик. Бу йил эса 370 гектар ерга ем-хашак экинлари экишни планлаштирдик.

Иккинчи муҳим омил шуки, колхозимизда чорвачилик фермаларидаги иш жараёнлари механизациялаштирилмоқда. Озуқа цехи қурилиб, ишга туширилди. Сут соғиш агрегатларидан фойдаланиш туфайли қўл меҳнати енгиллашди. Чорвачиликни равнақ топтиришнинг яна бир асосий шарти — молларнинг зотини яхшилашдир. Яқинда яна 56 бош зотли сигир сотиб олинди. Ҳозир сигирларнинг кўпчилиги зотли ва маҳсулдордир.

Шу кунларда қўзилатишни намунали ўтказиш, маҳсулот етиштиришни кўпайтириш тадбирлари кўрилмоқда. Чўпон Қурбонбой Раҳмонов, молбоқар Сафо Жуманиёзов, сут соғувчилардан Хожар Хўжаниёзова, Шукур Олломова ўртоқлар меҳнатда алоҳида ўрнак кўрсатмоқдалар.

Доҳиймиз Улуғ Ленин туғилган куннинг 100 йиллигини муносиб нишонлаш учун чорвадорларимиз куч-ғайратларини аямасдан меҳнат қилишга қатъий бел боғлаганлар.

Э. РАҲИМОВ,
Урганч районидаги Ленин номли колхоз раисининг чорвачилик бўйича ўринбосари.

ОҚДАРЁ СОҲИБАСИ

ЛАВҲА

Мактаб... Ўқув йили якунланаётган дамлар. Биров синфдан синфга муваффақиятли кўчганлигидан, биров етуклик аттестати — ҳаётга йўлланма олаётганидан мамнун. Ҳайитой сўнгги имтиҳонни топшириб ташқари чиқди. Синфдошлари атрофини ўраб, яхши баҳо олгани билан муборакбод этишди. Орзу, эзгу ниятлар билан тўлган қалбларида ҳаяжон, лаззатли ташвиш...

— Ҳайитой, сен қайси институтга кирмоқчисан. — сўради синфдош дугонаси хаёлга чўмиб турган ўртоғидан.

— Ўзинг-чи? — деди Ҳайитой.

— Бухоро педагогика институтига. Хўш, сен-чи?

— Сут соғувчиликка!

— Соғувчиликка? Танлаган касбингни қара-ю... Шошма, соғувчилик институти борми-ё?

— Йўқ! — Ҳайитойнинг узун-узун киприклари пир-пираб, елкасини қисди. — Ўзимизнинг шу колхоздаги фермага-да.

— Туянинг танлагани янтоқ экан-да, — узиб олди дугонаси. — Шаҳарда модний кийиниб, студент бўлиб юриш қайда-ю, молхоналарда ахлат кечиб сут соғиш қайда...

Ҳайитой индамади. Унинг имтиҳонга тайёрланиб, уйқусизликдан қизарган кўзлари ва қатъийлик болқиган истараси иссиқ буғдойранг чеҳраси шу онда дугонасига нисбатан қандайдир ғазаб билан тиришиб кетди. «Туянинг танлагани янтоқ» — кўнглидан ўтказди Ҳайитой ва кескин бурилиб ташқарига отилди. У катта йўлга чиқди. Уйи томон шошилди. Нега? Буни ўзи ҳам билмайди. Маъюс кўзларида такрор дугонасининг ҳалиги истеҳзоли башараси кўринди. «Кўраман, сен олифтани» — дилида таъкидлади Ҳайитой, — «Мени кўпчилик ўртасида шарманда қилдинг».

Ҳайитой катта-катта одим ташлаб бораркан, дадасининг бир куни айтган гапи эсига тушди. «Ҳамиша ширин сўз ва меҳнатсевар бўлинглар, болаларим. Қилич ва ўқ яраси битиб кетади. Лекин тил яраси ҳеч вақт тузалмайди. Қалбга санчилган сўз ўқини чиқариб бўлмайди. Умрбод ўша ерда қолади. Бахт ва орзуга етишиш учун эса ҳалол меҳнат қилиш керак. Бас, шундай экан, меҳнатнинг ортидан қолманглар. Меҳнатсиз киши — ҳосилсиз ва соясиз дарахтдир. Унинг на ҳосилидан, на соясидан эл баҳра олади».

Ҳайитой шу сўзларни кўнглидан ўтказаркан, кўз ўнгида оқ халатли соғувчилар, сут қалқиб турган сигирлар елини — сут булоғи гавдаланди. Шунда, ёшлигидан меҳри тушган соғувчилик касбига ихлоси яна бир карра ортгандек бўлди. Касбнинг катта-кичиги йўқ. Биров олим бўлишни, биров механизаторликни дилига тугади. Ҳаммаси бир меҳнат эмасми?...

Орадан бир неча кун ўтди. Ҳайитой етуклик аттестатини олгач, ўз истаги ҳақида ота-онаси билан маслаҳат қилди.

— Кўпчилик дугоналаринг шаҳарга — институтга кетишяпти. Сен қишлоқда қолсанг кўнглинг ўксимайдими, қизим? — деди онаси меҳрибонлик билан унинг зулук сочларини силаб.

— Ҳой, қизингни йўлдан урма онаси! — хитоб қилди ота оппоқ соқолини силаб. — Қайнаб чиққан булоқни «тўғри йўлга соламан» деб хато қилишади. У ўзи жилга ясаб оқсин, дарёларга ўз йўли билан бориб қўшилсин. Ҳаётдан ўз ўрнини топсин. Қизимизнинг орзусида айб йўқ. Майли, ўзи танлаган, севган касбининг бошини тутсин. Қўшни колхоздаги депутат соғувчини қара. Қандай иззат-икромга эга. Ўшаям институтда ўқимаган-ку!

...Ҳайитой ўша куни тўғри колхоз раисининг олдига борди.

— Мактабни тугатдингми, қизим? — деди раис Ҳайитойнинг нима учун келганини олдиндан билгандек. — Хўш, ҳойнаҳой справкага келгандирсан. Қаёққа бормоқчисан?

— Соғувчиликка, — аста жавоб берди қиз. Раис таажжубланиб қизга қаради.

— Ия, соғувчиликни танладингми, қизим! Йўқ, сен ўқишинг керак. Яхшиси, сени Ғиждувондаги механизаторлар курсига киргизиб қўяман.

— Соғувчиликка қизиқаман — деди Ҳайитой. Раис бундан севиниб, ўша кунёқ уни сут соғувчи этиб тайинлади. Кунлар ўтди. Ҳайитой тажрибали соғувчилардан билмаганларини ўрганди. Илғор соғувчилар ҳақидаги китобларни, улар тўплаган бой тажрибаларни ихлос билан ўқиди. Мустақил ишлайдиган бўлгач, 22 бош сигир унга бириктириб қўйилди. У дастлаб ишни сигирларни меҳр билан парвариш қилишдан бошлади. Соғиладиган сигирларга алоҳида эътибор берди. Молхонани ҳамиша тоза ва озода, ҳавосини мўътадил сақлашга ҳаракат қилди. Ориқ сигирларга ҳам жон кириб, мўл-кўл сут берадиган бўлди. Бу, ишга унум, қут-барака киритди. Ойида ҳар бир бош соғин сигирдан нормадан ташқари қарийб 20 литрга етказиб сут ола бошлади. Бу фермада яхши кўрсаткич эди. Кўпчилик соғувчилар топшириқларини зўрга уддалаётган бир пайтда, серғайрат ва тиниб-тинчимас ёш қизнинг ошиқча сут соғиб олаётганлиги дастлаб фермадагиларнинг, сўнг колхоз раҳбарларининг диққатини тортди. Колхоз деворий газетасига мақтаб ёзишди. Кўп ўтмай район газетасидан фотомухбир келиб суратини олди...

Бир куни Ҳайитойдан ҳамкасб дугоналари Солихахон ва Матлабхонлар кўп сут соғишининг сабабини сўраб қолишди.

— Ерни қанча парвариш қилсанг, шунча кўп ҳосил беради, — деди у ўйчан кўзларини бир нуқтага тикиб. — Сигирлар ҳам шундоқ, дугоналар. Биринчидан, парвариш, иккинчидан хушмуомалалик керак. Ҳайвонларни билмайди деманг, билади. Сигирларим менга ўрганиб қолишган. Мен уларни силаб-сийпайман.

— Ёки шприц билан елинига сув қуясанми, — деб ҳазиллашди улар. Сўнг қаҳ-қаҳ уриб кулишди.

1966 йилда Шофиркон районидаги Куйбишев номли колхознинг илғор сут соғувчиси Ҳайитой Бозорова Ленин ордени билан тақдирланди. Ҳаммадан олдин уни ўша таъна қилган дугоналари табриклашди. Шу йили у 22 тонна ўрнига 30 тоннадан зиёд сут соғди. Ҳа, у чинакам сут булоғининг кўзини очган эди. Энди, бу меҳнатсевар, камтарин соғувчининг номи биргина областда эмас, ҳатто республикада маълум. Ҳалол ва фидокорона меҳнат Ҳайитойни юксак бахт чўққисининг олтин пиллапояларига етаклади.

Ҳайитой бу орада бир неча марта қишлоқ ва район Советларига депутат қилиб сайланди. Ҳақиқий меҳнат нашидасини суриб, бахтиёр яшаётганлигидан мамнун. Унинг бу йилги мажбурияти 40 тоннага яқин серқаймоқ сут соғиш.

Ҳ. ҚОДИРОВ,
А. АЛЛОМОВ,
Бухоро области.

КОМАНДАМИЗ — ЖАҲОН ЧЕМПИОНИ

ХОККЕЙ

УЧ ДАЪВОГАР, БИР ҒОЛИБ

Бу сарлавҳадан ажабланманг!

Уч команда баб-баравар — 16 очкодан тўпласа-ю биттаси чемпион бўлса, қизиқ экан. Чемпион номи ана шу учликнинг олий чўққисига кўтарилган, шайбаларни дарвозага йўналтиришда маҳорат кўрсатган командага берилиши ҳеч кимни ажаблантирмади. Жаҳон чемпиони бўлишига бир қадам қолган Швеция ва Чехословакия командалари ҳам сурункасига 7 марта, умуман 9 марта бундай шарафли номга муяссар бўлган СССР терма командасига тан беришди, таҳсин ўқишди.

Америка Қўшма Штатлари командасини ҳам «айблаб» бўлмайди. Улар мусобақада бирорта ҳам очко тўплай олмай, жадвалнинг орқа томонидан биринчи ўринни олишди.

Икки ҳафтадан кўпроқ давом этган ҳаяжонли хоккей мусобақалари ниҳоясига етиб, ишқибозлар уйқусига ором бағишлади. Ҳа, Совет Иттифоқи терма командаси «жаҳон чемпиони» унвонини яна қўлга киритгунча озмунча тер тўкдими, хоккей ҳаваскорларининг юрагига озмунча ғулғула солдими!

Ўтган якшанба куни Швециянинг пойтахти Стокгольм шаҳридаги «Юханнескоф» стадионига тўпланган минглаб хоккей ишқибозлари совет хоккейчиларини қизғин ва самимий табрикладилар, уларнинг жаҳондаги энг кучли хоккейчилар эканлигига тан бердилар. Европа хоккей федерациясининг президенти СССР терма команда капитани Старшиновга бир эмас, иккита кубок топшириб, 1969 йилги Европа ва жаҳон чемпиони — СССР терма командаси эканини маълум қилди. Улуғ Ватанимиз спорт шарафини жаҳонга яна бир бор кўз-кўз қилган ажойиб хоккейчиларимизнинг маҳорати ярим кечагача уйқусини тарк этган миллионлаб телетомошабинларни яна бир бор беҳад қувонтирди.

Якуний жадвалга бир назар ташланг:

Командалар	Ю.	М.	Ш.	О.
СССР	8	2	59—23	16
Швеция	8	2	45—19	16
Чехословакия	8	2	40—20	16
Канада	4	6	26—31	8
Финляндия	2	8	26—52	4
АҚШ	0	10	23—74	0

Шиддатли учрашувларга бир назар ташласак, бу муваффақият осонликча қўлга киритилмаганлигини яна бир марта яққол сезамиз. Чемпионатда ўттиз учрашув ўтказилган бўлишига қарамай, охирги — 30-учрашувнинг сўнгги дақиқаларигача «Ким чемпион бўлади?» деган масала муаммолигича қолиб келди. Якшанба куни ўтказилган охирги — 10-турнинг учала учрашуви жуда катта принципиал аҳамиятга эга эканлиги маълум эди. Шундан бир кун аввал Канада командасидан 1:6 ҳисобида мағлубиятга учраган фин хоккейчилари ўзларини ўнглаб олиб, якшанба куни АҚШ командаси устидан (Америка хоккейчилари шанба куни Швеция командасидан ҳам 4:10 ҳисобида мағлубиятга учраган эдилар) 7:3 ҳисобида ғалаба қозондилар ва жадвалнинг бешинчи қаторидан мустаҳкам ўрин олдилар. АҚШ командасининг «олтита кучлилар» даврасидан хайрлашиб, келаси йилги чемпионатда ўз ўрнини ГДР терма командасига бўшатиб бериши ҳам жуда кўпчиликни хурсанд қилди.

Кеч соат етти. Майдонда Швеция—Чехословакия командалари. Чемпионатни биттагина шайба ҳал қиладиган масъулиятли учрашув. Учрашувнинг биринчи қисмида шведлар киритган ягона шайба ўйин тақдиринигина эмас, жаҳон чемпионини ҳам белгилаб бериши мумкинлиги ҳаммага маълум эди. Ўйинни дуранг қилган тақдирда ҳам жаҳон чемпиони бўлиши мумкин бўлган чехлар учрашув охирида бутун имкониятларини ишга солиб, дарвозабонни майдон ўйинчиси билан алмаштирсалар ҳам жавоб тўпи кирита олмадилар. Илож қанча... хоккейнинг, тўғрироғи спортнинг ҳаяжонга солувчи, тўлқинлантирувчи томони ҳам шунда-да.

Ҳамманинг диққати чемпионатнинг энг сўнгги ўйини: Канада—СССР учрашувига қаратилди. Совет хоккейчиларига ғалабадан бошқа ҳеч нарса керак эмас. Ҳа, шундай! Учрашув дуранг бўлгани тақдирда ҳам чемпион деган юксак лавозимни шведларга бўшатиб беришга тўғри келарди. Кейинги учрашувларда кўтаринки руҳ билан ўйнаётган Канада хоккейчилари ўзларини «кўрсатиш»га уринишлари аниқ эди. Улар бу учрашувнинг натижасидан қатъи назар тўртинчи ўриндан на олдинга, на орқага қимирламасликларини яхши билсалар-да жон-жаҳдлари билан қаршилик кўрсатардилар. Ўйинда биринчи бўлиб ҳисобни канадаликлар очдилар, лекин тез орада Ромишевский ҳисобни тенглаштирди. Ўйиннинг иккинчи қисмида Михайлов ўз командасини олдинга олиб чиққан бўлса ҳам, вазият кескинлигича қолаверди: битта шайба ҳисобни тенглаштириши мумкин... Мана шундай ҳал қилувчи дақиқаларда совет хоккейчилари чинакам спорт маҳоратларини намойиш қилиб рақиблар дарвозасига кетма-кет яна иккита шайба (Мальцев, Михайлов) киритдилар. Шундан кейингина канадаликлар «ўз шахтларидан бир оз қайтиш»га мажбур бўлдилар. Шундай бўлса ҳам канадаликлар Зингер ҳимоя қилаётган дарвозага яна битта шайба киритиб, 2:4 ҳисобидагина мағлубиятга учраганликларини тан олдилар.

Совет Иттифоқи гимни садолари янграйди. СССРнинг давлат байроғи саккизинчи марта ҳилпираб, стадион пештоқига кўтарилади. фанфарларнинг овози чемпионатнинг тамом бўлганидан дарак беради.

* * *

1969 йилги жаҳон чемпионатида энг яхши хоккейчилар қуйидагилар деб белгиланди: дарвозабон Хольмквист (Швеция), ҳимоячи Сухи (Чехословакия) ва ҳужумчи Стернер (Швеция).

В. МАҲКАМОВ,
А. МАЪЗУМОВ.
«Совет Ўзбекистони»нинг спорт шарҳловчилари.

Суратда: жаҳон чемпиони — совет хоккейчилари.
В. Ун Да-син фотоси.
(ТАСС фотохроникаси).

ОБ-ҲАВО

Бугун кундузи ҳавонинг ўзгариб туриши, айрим жойларда ёмғир ёғиши кутилади. Жануби-шарқ томондан секундига 7-12 метр тезликда шамол эсади. Шимолий районларда 13-17, жанубда 29, қолган жойларда 20-25 даража иссиқ бўлади.

Тошкентда ҳаво ўзгариб туради, ёғингарчилик бўлмайди. Кундуз 24-26, кечаси 12-14 даража иссиқ бўлади.

ЯНГИЛИКЛАР, ВОҚЕАЛАР, ХАБАРЛАР, — Халқаро ҲАЁТ

МЕҲНАТ ВА КАПИТАЛ

ИТАЛИЯ

РИМ. Бутун Италия бўйлаб бензин қуйиш станциялари ва колонкалари хизмат ходимларининг умуммиллий забастовкаси давом этмоқда. Иш ташлаганлар иш ҳақи оширилишини талаб қилмоқдалар. Болонья шаҳрида ҳам умумий забастовка бўлмоқда. Мазкур шаҳар меҳнаткашлари полициянинг ўзбошимчалигига қарши норозилик билдирмоқдалар. Полиция забастовканинг бир неча қатнашчиларини қамоққа олгандан сўнг маҳаллий меҳнат палатаси иш ташлашга даъват этди. Тернида касаба союзларининг чақириғига кўра, маҳаллий жут фабрикаси ишчилари билан бирдамлик умумий забастовкаси бўлиб ўтди. Улар маъмурият 120 кишини ишдан бўшатиб юборишга қарор берганлигига қарши норозилик белгиси сифатида икки ҳафтадан бери корхонани ишғол қилиб туришибди. Иш ташлашда Тернининг 10 минг ишчи ва хизматчиси қатнашди.

ЯПОНИЯ

ТОКИО. Япон меҳнаткашлари иш ҳақини ошириш, социал страхование системаси ва медицина хизматини яхшилаш тўғрисидаги талабларини қўллаб-қувватлаб, биргалашиб ҳаракат қилиш куни ўтказдилар. Мамлакатнинг кўпгина шаҳарларида забастовкалар, митинглар, намойишлар бўлиб ўтди.

ДАНИЯ

КОПЕНГАГЕН. Данияда тепловоз машинистларининг 24 соатлик забастовкаси бўлиб ўтди. Бунинг натижасида мамлакат темир йўлларида ҳаракат тамоман тўхтаб қолди. Иш ташлаганлар иш ҳақи оширилишини талаб қилмоқдалар.

(ТАСС).

ТЕЛЬ-АВИВНИНГ АВАНТЮРИСТИК МЎЛЖАЛЛАРИ

ХАЛҚАРО ТЕМАДА

Исроилнинг реактив қирувчи-бомбардимончи самолётлари 26 мартда Иордания территориясининг ичкари томонида жойлашган Ас-Салта районидаги Иордан қишлоқлари ва граждан иншоотларига ваҳшиёна ҳужум қилди. Қароқчиларча қилинган ана шу ҳужум натижасида 17 киши ўлди ва 25 киши ярадор бўлди.

Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Хавфсизлик Кенгаши Иордания ҳукуматининг илтимосига кўра, дарҳол ўз мажлисини чақирди. Хавфсизлик Кенгаши Исроилнинг Иорданияга қарши ўз агрессиясини давом эттираётганлиги тўғрисидаги масалани қараб чиқишга киришди. Иорданиянинг Бирлашган Миллатлар Ташкилотидаги вакили Ал-Фарра Хавфсизлик Кенгашининг биринчи мажлисида нутқ сўзлаб, Исроил ҳарбийларининг кейинги уч ой ичида Иордания территориясига қилаётган қуролли ҳужумлари доимий тус олиб, тобора кучайтирилаётганлигини таъкидлади.

Исроилнинг Араб мамлакатларига қарши агрессив ҳаракатларини кучайтираётганлигига сабаб нима? Асосий мақсад ўзгармай қолмоқда. Бу мақсад — Араб мамлакатларида ишончсизлик вазиятини вужудга келтиришдан, Араб мамлакатлари халқларида араб ерларини босиб олган исроиллик босқинчиларга қаршилик кўрсатиш руҳини сусайтиришдан иборат.

Аммо бошқа сабаб ҳам бор. Исроил раҳбарлари Хавфсизлик Кенгашининг доимий аъзоси бўлган тўрт буюк давлат вакилларининг Бирлашган Миллатлар Ташкилоти доирасида кенгаш ўтказажаги тўғрисидаги хабарларни эшитиб саросимага тушиб қолганликларини яширмаяптилар. Франция шундай кенгашни чақиришни таклиф этган эди. Совет Иттифоқи бу таклифни маъқуллади. Ана шу кенгаш Яқин Шарқ проблемасини боши берк кўчадан олиб чиқиши ва бу районда тинчликни мустаҳкамлаши керак. Исроил раҳбарлари бу кенгаш Тель-Авивнинг экспансиячилик сиёсати яна фош қилиб ташланадиган форум бўлиб қолишидан хавфсирамоқдалар, низоли масалаларнинг ҳаққоний суратда ҳал этилишидан қўрқмоқдалар ва Яқин Шарқ проблемаларининг фақат Исроилнинг ўзигагина наф келтирадиган тарзда ҳал этилишига интилмоқдалар. Шу сабабли Исроил матбуоти ҳозирданоқ тўрт давлат кенгашининг эҳтимол тутилган якунларини умидсизлик билан шарҳламоқда, тинчлик мақсадларини кўзда тутган бу ташаббус барбод бўлади, деб каромат қилмоқдалар. Ташқи ишлар министри Абба Эбан яқинда шошилинч суратда самолётда Вашингтонга учиб кетди. Америка матбуотининг таъкидлаб ёзишича, Абба Эбан АҚШдаги расмий шахсларни шу кенгашда қатнашмасликка кўндирмоқчи бўлади.

Иорданияга қарши қилинаётган янги агрессив ҳаракатлар шуни кўрсатадики, Тель-Авив сиёсатдонлари матбуотда пропаганда кампаниясини олиб бориш ва тўрт давлат кенгашига халақит бериш учун дипломатия соҳасидаги хуружларини кучайтириб, Исроил Яқин Шарқ проблемаларини тинч асосда эмас, балки зўравонлик йўли билан ҳал этиш ниятида эканлигини уруш ҳаракатлари билан исботлаб беришга уринмоқдалар.

Исроилнинг бундай ҳаракатлари авантюристик характерда эканлигига шак-шубҳа йўқ. Тель-Авив сиёсатдонлари ўз имкониятларига ортиқча баҳо бермоқдалар. Бу сиёсатдонларнинг қўшни Араб мамлакатларига қарши қилаётган босқинчилик хуружлари пировардида уларнинг ўзларига қарши қаратилади.

(ТАСС).

ПОЛЬША. Пойтахтдаги сифатли пўлат ишлаб чиқарувчи «Варшава» заводининг кўпминг кишилик коллективи Халқ Польшасининг 25 йиллигини муносиб кутиб олиш учун социалистик мусобақани қизитиб юборишди. Корхона аҳли пландан ташқари яна 10 минг тонна пўлат бериш мажбуриятини олган. Суратда: заводнинг энг яхши металлурги Эдвард Касинский митингда коллективнинг янги мажбуриятларини ўқиб эшиттирмоқда.

ЦАФ—ТАСС фотоси.

СССР, ГДР, ЧЕХОСЛОВАКИЯ ВА ПОЛЬША ҚУРОЛЛИ КУЧЛАРИНИНГ БИРГАЛИКДАГИ МАШҚЛАРИ

ВАРШАВА. 29 март. (ТАСС). ПАП агентлиги хабар беради: Варшава Шартномасида қатнашувчи давлатлар Бирлашган Қуролли Кучлари қисмлари ва штабларининг жанговар таълим планига мувофиқ шу йил март ойининг сўнгги кунларида Польша, Германия Демократик Республикаси ва Чехословакия территориясида қўшинларнинг биргаликдаги машқлари бошланди. «Весна-69» деган шартли ном билан ўтказилаётган бу машқларда Совет Армияси, ГДР Миллий халқ армияси, Чехословакия халқ армияси ва Польша қўшинларининг штаблари, тактик қўшилмалари ва алоқа қўшинларининг қисмлари қатнашмоқда.

Машқларга Польша Халқ Республикаси миллий мудофаа министрининг ўринбосари, Польша қўшинлари бош штабининг бошлиғи, дивизия генерали Болеслав Хоха раҳбарлик қилмоқда.

Машқлардан кузатилган мақсад ҳозирги замон жангининг мураккаб шароитларида жанговар ҳаракатларни ташкил қилиш ва ўтказишда штаблар билан ҳарбий қисмларнинг баҳамжиҳат ҳаракат қилишини янада такомиллаштиришдан ҳамда Варшава Шартномаси армиялари ва мамлакатлари ўртасидаги ҳамкорликни ва дўстликни янада мустаҳкамлашдан иборат.

ЭФИОПИЯДА ЗИЛЗИЛА

МОГАДИШО, 30 март. (ТАСС). Аддис—Абебадан олинган хабарларда айтилишича, Эфиопиянинг шарқи-шимолий қисмида неча ер қимирлаган. Табиий офат натижасида 20 киши ҳалок бўлган, 150 киши жароҳатланган ва 3 мингдан ортиқ киши бош панасиз қолган. Қизил денгиздаги Ассаб порт шаҳридан 250 километр жанубда жойлашган Сардо шаҳри зилзиладан қаттиқ шикастланган. Олинган маълумотларга кўра, жароҳатланган кишилар яқин атрофдаги касалхоналарга келтирилган, азият чекканларга ёрдам юборилмоқда.

Зилзила натижасида телефон алоқаси бузилган, Ассаб билан Аддис—Абебани туташтирувчи асосий тош йўлдаги ҳаракат тўхтаб қолган.

АЖОЙИБОТЛАР

ЎСУВЧИ КИЙИМ

ААХЕН (Швеция). Швед кимёгарлари янги сунъий кўн ишлаб чиқардилар. Олимлар унинг номини «антишагренит», яъни шагрен кўннинг акси деб аташди. Чиндан ҳам, бу Бальзак романидаги вақт ўтиши билан қисқариб борадиган шагрен кўннинг акси ўлароқ вақт ўтиши билан... ўсиб боради. Бу кўннинг ўсиш суръати одамнинг ўсиш суръати билан тенг. Шундай қилиб, одам умрбод киядиган пойафзал ва кийим топилди, дейиш мумкин! Тўрт ёшли болага олиб берилган кийим-бош ва пойафзал йил сайин бола билан бирга ўсаверади ва унга умрбод хизмат қилади.

Тўғри, ўсувчи кўннинг бир нуқсони бор, у доим ўзгариб турувчи инжиқ моданинг талабларига ҳамиша жавоб беролмайди. Лекин, на илож, ойда ҳам доғ бор-ку!

ОДАМСИЗ ЮРАДИГАН ВЕЛОСИПЕД

БОН-ВИВАН (Талермо). Француз ихтирочиси Пьер Монреаль «одамсиз велосипед» кашф қилди. Бу янги транспортнинг ҳам оддий велосипед каби икки ғилдираги, рули ва қунғироғи бор. Лекин, у одамсиз юради. Масаланинг қийин томони — икки ғилдиракли велосипеднинг оғмай юришини таъминлаш эди. Мураккаб электрон ускуна ёрдамида бунинг йўли топилди — одамсиз велосипед кундузи Қуёшга, кечалари Қутб юлдузига мосланиб юради. Велосипед автоматик равишда доим Ер юзасига тик-перпендикуляр тарзда юради.

Энди пойгачилар уйида бемалол ўтирса ҳам, уларнинг велосипедлари жаҳон кўчаларида одамсиз юришаверади.

ҲАВОСИЗ ЯШАШ

ГЛЕН-ИНКЕС (Австралия). Ҳавонинг тутун, чанг, бензин ҳиди ва бошқалар билан ифлосланиб кетиши жаҳон олимларини ташвишлантирмоқда. Чарличарлей физиология институтининг биохимиклари О'Коллори ва Ф. Милли бу масалани ҳал этиш усулларидан бирини таклиф қилишди. Уларнинг фикрича, одам умуман ҳавосиз яшаши мумкин. Биохимиклар ҳаво ўрнига, махсус таом—кислородга тўйдирилган елимсимон модда тайёрладилар.

Ихтиёрий синовчилар оғиз-бурунларига ана шундай модда қоплаб, қирқ беш кун ҳаводан нафас олмай яшадилар. Тадқиқотчиларнинг фикрича, вақти келиб, одамлар нафас ҳам олмай яшайверадилар.

«ЗНАНИЕ—СИЛА»дан.

Редактор
М. ҚОРИЕВ.

РАДИО
БУГУН

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

8.25 — Концерт, 9.30 — Ҳ. Раҳимов. «Ёшлик» симфоник поэмаси, 10.10 — Рус ҳазил қўшиқлари ва лапарлари, 10.30 — Эстрада куйлари гулдастаси, 11.15 — «Орденли институт» (радиоочерк), 11.30—Ўзбек халқ куйлари, 12.45 — «Замондошларимиз» (русча), 13.30 — В. Дворянинова ва Э. Горовец куйлайди, 15.15 —«Гулшан» радиожурнали 16.10 — «Ўзбекистон композиторларининг симфоник увертюралари», 16.50—«Правда» газетасининг обзори, 18.00 — «Кўкламги экиш — масъулиятли палла» (русча), 18.10 — «Ойниса» балетидан парчалар, 18.40 — Спорт, 19.20 — «Ячгра созим» (концерт), 20.00 — «Ёшлик» программаси, 21.00 — Халқаро мавзуларда суҳбат, 21.10 — Концерт (илғорлар учун), 22.20 — Вальс куйлари, 22.40 —М. Авезов. «Абай йўли» романидан парча, 23.15 — Концерт.

ТЕЛЕВИДЕНИЕ
БУГУН

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

12.55 дан — **Москва кўрсатади.**

ТОШКЕНТ КЎРСАТАДИ

Рус тилида: 17.55 — **Телеянгиликлар,** 18.15 — **Болалар учун кинофильм,** 18.25 — **«Пропагандист»** тележурнали, 19.00 — **«Гоголь ва театр».** 20.00 — **Кўрсатишлар программаси.**

Ўзбек тилида: 20.05—**Ун минут музика,** 20.15 — **Телеянгиликлар,** 20.30 — **«Сиҳат-саломатлик» программаси,** 21.10 — **Концерт,** 22.10 — **Уй ва мезбон»** (бадиий фильм, рус тилида, фақат катталар учун).

ИККИНЧИ ПРОГРАММА
Москва кўрсатади

УЧИНЧИ ПРОГРАММА

17.00 дан — **Олмаота кўрсатишлари.**

ТОШКЕНТ КЎРСАТАДИ

Рус тилида: 20.00 — **Самбо ҳақида репортаж** (рус тилида), 21.00 — **Классик музика саҳифалари** (Ўзбек тилида), 21.40 — **Н. В. Гоголь туғилган кунининг 160 йиллиги олдидан** (рус тилида).

ТЕАТР

ҲАМЗА НОМЛИ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 1/IV да **Аяжонларим,** 2/IV да **Замон драмаси,** 3/IV да **Бой ила хизматчи.**

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 2/IV да **Нурхон,** 3/IV да **Гули сиёҳ.**

КИНО

Қишлоқ детективи — «ЎЗБЕКИСТОН», «ВОСТОК», «МОСКВА», «ДРУЖБА», «ТОШКЕНТ СОВЕТИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун).

Қўлга тушмас қасоскорларнинг янги саргузаштлари — САНЪАТ САРОЙИ, «ЧАЙКА» (кундуз ва кечқурун).

Янги келган қиз — «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ», «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун).

Асримиздан миллион йил илгари — НАВОИЙ номли (кундуз ва кечқурун).

«УЗГЛАВРАЗНОСНАБСБЫТ» РЕСПУБЛИКА БАЗАСИГА
юкчилар, машинистка, ҳисоблаш машинаси операторлари, склад мудирлари, меҳнат шартномаси бўйича вақтинча ишга бухгалтерлар

КЕРАК

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар Ш. Руставели кўчаси, 1-проезд, 8-уй, кадрлар бўлими (18-автобус, 7, 14-трамвайларнинг «Озиқ-овқат магазини» бекати).

ОФСЕТ ПЕЧАТИ ФАБРИКАСИГА
офсет машиналарига печатниклар, муқовачилар, полиграфия ускуналарини созловчи-механиклар, сантехниклар, ҳамда кўрсатилган мутахассисликлар бўйича ёрдамчилар

КЕРАК

Ёлғиз кишиларга ётоқхона берилади.

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар, У. Юсупов кўчаси, 86-уй, кадрлар бўлими. Телефонлар 4-38-02, 4-10-13.

5-ҚУРИЛИШ ТРЕСТИНИНГ 29-ҚУРИЛИШ БОШҚАРМАСИ
(Тошкент шаҳар, Чилонзор массиви, Пионерская кўчаси, 4 «а» уй)

1 АПРЕЛДАН ТУГАТИЛАДИ

Ҳамма шикоятлар 30 апрелгача бошқарма томонидан қабул қилинади.

СССР давлат банкининг Ўзбекистон республика ва Тошкент область контораси Калинин район бўлим бошқарувчиси Т. Абдураҳмоновга отаси

Мадамин АБДУРАҲМОНОВнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ — Орган Центрального Комитета Компартии Узбекистана, Верховного Совета и Совета Министров Узбекской ССР.

Бизнинг адрес ва телефонлар: ТОШКЕНТ «ПРАВДА ВОСТОКА» кўчаси №26. Редактор — 336545. Редактор ўринбосарлари — 337914, 339323. Масъул секретарь — 334455. Масъул секретарь ўринбосарлари — 337283. Партия турмуши — 333469. Марксизм-ленинизм назариясини пропаганда қилиш — 331216. Халқаро ҳаёт — 337604. Коммунистик тарбия — 331455. Саноат капитал қурилиш ва транспорт — 334780. Совет қурилиши — 333258. Қишлоқ хўжалиги — 337604. Адабиёт ва санъат — 332036, 337221. Фан, мактаб ва олий ўқув юртлари — 334451. Маҳаллий ахборот ва спорт — 332347. Оммавий ишлар ва хатлар — 386679, 333553. Иллюстрация — 334524. Стенографистка — 337343. Корректура — 337162. Эълонлар — 338142. Коммутатор — 330249, 330250, 330251, 330252, 330253, 330254, 330255, 330256, 330257, 330258. ОБЛАСТЬ МУХБИРЛАРИ. Андижон — 48—85, Бухоро 43—141, Қарши 22—82, Наманган 21—88, Нукус 42—62, Самарқанд 31—972, Термиз 23—27, Фарғона 41—88, Урганч 34—55.

№ Б. — 77. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Бирлашган нашриётининг босмахонаси. Тошкент шаҳри. ИНДЕКС 64633. Р. 02847.

АЛМАШЛАБ ЭКИШ—БОШ ВАЗИФА

Қиш чўзилиб кетиб, дала ишлари тиғиз келиб қолган бу йилги шароитда деҳқонлар катта ғайрат кўрсатишлари лозим. Республика қишлоқ хўжалик илғорлари қурултойида худди шу нарса уқтирилди. Биз қурултой якунлари асосида режалар туздик. Пахта ҳосилдорлигини оширишда ҳал қилувчи аҳамиятга эга бўлган тадбирлардан бири — алмашлаб экиш системасини тўла амалга оширишдан иборат деган хулосага келдик.

Районимиз пахтакорлари кўп йиллик тажрибада синовдан ўтган беда ва пахта алмашлаб экиш усулини амалга оширишни ўзларига қатъий рисола қилиб олдилар. Бунинг учун биз аввало ҳар бир хўжаликда алмашлаб экишнинг мукаммал схемасини ишлаб чиқишга киришдик. Бу ишда ер тузувчилар, агрономлар, мироблар, тажрибакор деҳқонлар актив иштирок қилдилар. Ҳозирги кунда районимиздаги 13 колхоз, 2 совхоз, тўққиз ва ўн далали алмашлаб экиш карталарига эга. Хўжаликларнинг раҳбарлари қишлоқ хўжалик мутахассислари билан ҳамкорликда пахта-беда алмашлаб экиш усулига яқин бир-икки йил ичида тўла ўтишни таъминлаш чораларини кўрмоқдалар.

Пахта-беда алмашлаб экишни жорий этишда районимиздаги Нариманов номли, «Ўзбекистон», «Октябрь», Энгельс номли колхозлар, «Октябрь 50 йиллиги», «Ромитан» совхозларининг деҳқонлари пешқадамлик қилмоқдалар. Чинончи, Нариманов номли колхоз илгари райондаги кам ҳосилли колхозлардан бири ҳисобланарди. Колхозда 1965 йили умум экин майдонининг фақат 5-7 проценти бедапоялардан иборат бўлиб, ҳар гектар ердан ўртача 11,5 центнердан пахта олинган эди. Хўжаликда кейинги йилларда пахта-беда алмашлаб экиш кенг жорий этилди. Натижада ўтган йили хўжалик деҳқонлари умум экин майдонининг 21 процентида бедапоялар вужудга келтиришга муваффақ бўлдилар. Шу давр ичида колхоз тўққиз далали алмашлаб экиш усулига ўтди. Бултур 1330 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 23,2 центнердан «оқ олтин» териб олинди.

Колхоз деҳқонлари ўтган йил кузда 300 гектардан ортиқ эски бедапояларни бузиб, ҳайдаб қўйган эдилар. Ҳозир ана шу майдонлар чигит экишга тайёрлаб қўйиляпти. Айни маҳалда бу йилги беда экиш плани ошириб бажарилмоқда.

Энгельс номли колхоз пахтакорлари ҳам алмашлаб экишнинг тўғри йўлига тушиб олдилар. Хўжаликда уч йил бедазор бўлиб турган майдонлар бузиляпти. Бу ерларда олти йилгача пахтадан мўл ҳосил кўтариш мумкин. Шундай қилиб, тўққиз далали алмашлаб экиш усули қатъий амалга оширилаётир. Шу кунларда Энгельс номли колхоз умум экин майдонининг 20 процентида, «Ўзбекистон», «Москва», «Октябрь» колхозларида 22-23 процент майдонда бедапоялар мавжуд.

Тўққиз далали пахта-беда алмашлаб экиш схемасида ҳар бир хўжалик умум экин майдонининг 25-26 проценти бедапоялар бўлиши муҳим аҳамиятга эгадир. Ҳозирги кунларда районимиздаги барча хўжаликлар нормадаги бедапояларга эга бўлиш учун курашмоқдалар. 1970 йилда барча хўжаликларимиз тўққиз ва ўн далали алмашлаб экиш усулига тўла ўтиб оладилар. Шу тариқа пахтадан мўл ҳосил кўтаришнинг янги имкониятлари очилади ҳамда вилтга қарши кескин кураш чоралари амалга оширилган бўлади.

Бултур районимиздаги бир қатор хўжаликларда вилт касаллиги пайдо бўлиб, деҳқонларимиз кўнгилдагидек ҳосил ололмадилар. Бу йил ана шу участкаларда вилт касаллигига қарши профилактик тадбирлар ишлаб чиқилиб, амалга оширилаётир. Бунинг учун биз биринчидан, чигит экиш олдидан ҳамда ғўзани озиқлантириш даврида маҳаллий ўғитларни меъёрида чиритиб ишлатамиз. Иккинчидан, ғўза қатор ораларини ишлашда культиваторнинг ишчи органларини эгатларнинг кенглигига мослаб қайта созлаймиз. Бу ҳол ўсимлик илдизини шамоллаш, очилиб қолиш ва ҳоказо сабаблар билан зарарланишдан сақлайди. Учинчидан, ҳамма майдонларда экинни оби-тобида культивация қилишга катта аҳамият берамиз. Чунки, вилт ҳамда бошқа хил илдиз чириш касалликлари ғўза томирининг очилиб қолиши туфайли кўпайиши мумкин.

Районимиз меҳнаткашлари беш йилликнинг тўртинчи йилида давлатга 52 минг тонна пахта сотиш мажбуриятини олдилар. Келгусида ялпи ҳосил янада оширилади. Бу вазифа пахта-беда алмашлаб экиш усулини тезроқ ва кенгроқ амалга оширишимизни тақозо этади. Районимиз хўжаликлари бултур кузда жами 800 гектардан кўпроқ ердаги эски бедапояларни бузиб қўйишган эди. Айни кунларда бу майдонлар чигит экишга биринчи навбатда тайёр қилиб қўйилди. Ана шу майдоннинг гектаридан одатдагига нисбатан 5-6 центнер кўп пахта етиштиришни планлаштирганмиз.

Ҳамма хўжаликларда чигитни қисқа муддатда экиб олиш режалари тузилмоқда. Етарли миқдорда уруғлик чигит келтириб қўйилди. Районимиз пахтакорлари ерларни текислаш, экишга ҳозирлаш ишларини жадал олиб бормоқдалар. Биз чигитни 10-12 иш кунида сифатли экиб бўлиш тадбирларини тузиб чиқдик. Бунга кўра экиш даврида 246 сеялка, 196 чизел, 40 га яқин культиватор, барча ҳайдов ва чопиқ тракторлари тўла қувват билан ишлатилади. Ҳамма турдаги қишлоқ хўжалик машиналарини 1200 га яқин механизатор бошқаради. Экиш даврида дала ишларида жами 13 минг киши қатнашади.

Районимиз меҳнаткашлари партия ва ҳукумат қилаётган ғамхўрликка жавобан беш йилликнинг тўртинчи йилида ҳамма майдонларда мўл пахта, полиз, сабзавот ва бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштирадилар. Бу уларнинг улуғ сана — доҳий В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллигига муносиб туҳфаси бўлади.

И. НАРЗИЕВ,
Ромитан район қишлоқ хўжалик бошқармасининг бошлиғи.

Ж. ХОЛМЎМИНОВ,
бошқарманинг бош агрономи.

Ажаб савдолар

«РАИС БЎЛСАМ...»

Тўғриси, Турғунбек газетадан олдинига хафа ҳам бўлди. Бу қандай газетаки, бир сафар кечирмаса?! Юзингда кўзинг борми демай дарров фельетон қилишибди-я. Аҳ, ўшанда билсаммиди...

«Сирдарё ҳақиқати» газетасининг ўтган йил 15 декабрь сонида босилган «Хиёнат бор жойда — жиноят бор!» сарлавҳали рейд материалда Гулистон шаҳар медицина билим юртининг студентлари Йўлдош Боймирзаев ва Аладдин Эминовларнинг редакцияга йўллаган танқидий мактуби келтирилган. Унда Боёвут районидаги «Целинник» совхози ишчилар кооперациясига қарашли ошхона буфетчиси Турғунбек Матёқубовнинг хўрандалар ҳақига хиёнат қилаётганлиги фош этилган эди. Турғунбек буларни ўқиб тажанг бўлди:

— Йўқ, энди ҳасратдан ҳеч нима чиқмайди, — ўзига ўзи йўл кўрсатди Турғунбек. — Шундай пайтда донолар нима иш қилган?

Ҳаммани ўз тарозисига тортиб юрган буфетчи редакцияга «соддагина» кечирим хати ёзди: Азиз ўртоқлар! Штатсиз мухбирингизни танимаганим учун кечирим сўрайман. Дарвоқе, хатоларимизни кўрсатиб азиз дўстимиз бўлиб қолдингиз. Яна фельетон қилсангиз хафа бўламан, Т. Матёқубов».

Ишчилар кооперациясининг раиси Н. Ўринбоев фельетоннинг ўзига тегишли икки сатрини ўқиди-ю, «Мана бизни ёзар бўлсанг!» деганча газетани саккиз бўлак қилиб ташлади. Бу билан ҳам қониқмай, парча-парча қоғозларни эзғилаб турди.

— Турғунбек! — Раиснинг қаҳри келгани билиниб турарди, — мен бор экан ғам ема. Шуларнинг шу қилганига мартабангни икки баравар оширмасам, отимни бошқа қўяман!

Раис айтганини қилди. Шу куннинг эртасига Турғунбек совхоз марказидаги дабдабали хўжалик моллари магазинига мудир бўлиб ўтганига ўзи ҳам ишонмас, лекин ишонмай деса, ҳаммаси кўз ўнгида бўлаётган эди. «Ёзган қаламингдан ўргилай, мухбирлар!» деб дуо қилиб юборганини ўзи ҳам билмай қолди. Турғунбек шу кунларда мухбир зотининг йўлига интизор, йўлиқса ётиб ёлвормоқчи: «Яна бир фельетон қилинглар, энди зора рабкоопга раис бўлсам!»

АКА ВА УКА

Ака — Николай Кайков. Ука — Иван Кайков. Ака — Фориш районидаги Киров номли совхознинг бош инженери. Ука — шу райондаги Тимирязев номли совхозда тракторчи. Ака-укаларнинг меҳрибончилиги, айниқса Аканинг оқибатлилигини жамоатчиликка тавсия этса арзийди.

Ука Аканикига меҳмонга келди. Хўш, келса нима? Буёғини эшитинг. Оламда шундай Укалар ҳам бўладики, ўзи бир машинада, совға-саломи бошқа бир машинада. Сиз Акани ҳам ҳала-ҳула хотамтойлардан, деб ўйламанг тракторчи укасининг оғзини очиб қўймаса қанақасига бош инженер, қанақасига Ака. Ундан кўра Ука бўлиб, мўмингина елка қисиб юра қолсин-да!

Ука уйга қайтар бўлди.

— Энди бизга рухсат, Акавой. Йўл ҳам анча олис, бир амаллаб автобусга етиб олсак.

— Бе-е! — Ака виқор билан Укага боқди. 200 та машина-тракторнинг «бош хўжайини» («Бош инженер»нинг маъносини у шундай тушунади) ўз укасига, ҳа янка-ю ёлғиз укасини бирон нимага миндириб юборса нима бўпти? Битта-яримтасини бутунлай бериб юборганда «хўжайин одам»га биров бир нима дермиди!

Ака гараж томонга ишора қилди:

— Биронтасини танлаб, миниб кетавер!

Ука ҳам ноз қилиб ўтирмади. Ўзини Хўжа Насриддиндан ҳам камтароқ тутиб, яп-янги «ДТ-20» тракторини миниб уйига равона бўлди. Лекин Аканинг қулоғи қимир этгани йўқ: «Ота-онадан шўрлик укамга мерос тегмаганди, яхши бўлди».

Афсуски, ота-она Иваннинг меросини, катта бўлганда олар, деб совхозга ўтказиб кетганлиги ҳақида ҳозирча ҳужжатлар йўқ.

Ш. УБАЙДУЛЛАЕВ.

Марғилон ипак комбинати меҳнаткашлари беш йилликнинг тўртинчи йили топшириқларини муддатидан илгари бажаришга отланганлар. Тўқимачилар даврасида Турсун Валиев сингари пешқадам ишчилар кўп. Шу боисдан ҳам корхонанинг ютуқлари кўпайиб боряпти. Суратда: ўртоқ Т. Валиев иш устида.

В. Сироткин фотоси.

ИЛМИЙ ЛАБОРАТОРИЯЛАРДА

ҲАМ АРЗОН, ҲАМ ҚУЛАЙ

Газ ва нефть маҳсулотларидан халқ хўжалигида фойдаланиш йил сайин кенгайиб бормоқда. Бу хом ашёлардан ажратиб олинадиган маҳсулотларнинг турлари ҳам жуда кўп. Маҳсулотларни нефть ҳамда газдан ажратиш ва тозалашда адсорбент моддаларидан фойдаланилади.

Иттифоқимизнинг газ, нефтни қайта ишлаш, ёғ-мой, лак-бўёқ, фармакология ва бошқа халқ хўжалиги соҳаларида юқори сифатли адсорбентларга ҳозир талаб жуда ҳам катта. Ўлкамиз газ ва нефтга бой, аммо адсорбентлар эса шу пайтгача ташқаридан келтирилар эди.

Ўзбекистон геологларининг қидирув ишлари, изланишлари натижасида республикамизнинг деярли ҳар бир областида табиий адсорбент конлари борлиги аниқланди. Бу ҳақда геология ва минералогия фанлари кандидати М. Зокиров томонидан тузилган брошюрада ҳам батафсил маълумотлар берилган.

Шуниси қизиқки, табиий адсорбентлардан тўғридан-тўғри фойдаланиб бўлмайди. Аввал уларнинг хоссаларини ўрганиб чиқиб, сифатини ошириш керак. Бу масъулиятли вазифа Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг ҳақиқий аъзоси К. Аҳмедов директорлик қилаётган химия илмий-тадқиқот институтининг адсорбеция лабораторияси ходимларига юклатилган. Лаборатория 1965 йили ташкил этилган. Унда 18 илмий ходим ва 8 аспирант тадқиқот ишлари олиб бормоқдалар. Ҳозир лабораторияда табиий адсорбентларнинг сифатини оширишда уларни қиздириш, уларга кислота, ишқор, туз ҳамда юқори ва қуйи молекулали органик моддалар бирикмаларининг сувдаги эритмаларини таъсир эттириш йўли билан адсорбентларнинг оптимал (таъсир даражаси энг кучли бўлган) шароити аниқланди ва улардан қўлланиш йўллари кўрсатиб берилди.

Республикамиз газ конларидан олинаётган табиий газларда оз миқдорда сув борлиги аниқланган. Газларни узоққа узатиш трассаларига улаш учун аввал газни сувдан тозалаш (қуритиш) керак. Чунки, айниқса, қишда сувдан тозаланмаган газ қувурларда тўпланиб музлаб қолади ва ортиқча овoragарчиликка сабаб бўлади.

Химия фанлари кандидати С. Мўминов бошчилигидаги адсорбеция лабораторияси ходимлари шу муаммони ҳал этиш бўйича илмий иш олиб бормоқдалар. Натижада авваллари газни қуритиш учун ишлатиладиган ва ташқаридан қимматбаҳода сотиб келтириладиган адсорбентлар ўрнига республикамизда учрайдиган табиий адсорбентлардан фойдаланиш мумкинлиги исботланди.

Бундан ташқари, техника фанлари кандидати Н. Д. Рябова бошчилигидаги группа эса газ конларида учрайдиган суюқ ҳолдаги оқ нефтни адсорбентлар ёрдамида мотор ёқилғисига ажратиш ва унинг сифатини яхшилаш устида бош қотирмоқда. Авиация ёқилғиларини ажратиб олиш технологиясини такомиллаштириш каби муҳим ишларни қаттиқ адсорбентлар ёрдамида амалга ошириш мумкинлиги кўрсатиб берилди. Лак-бўёқ ва кабель заводи учун керак бўладиган нефть кислоталари ҳамда тузларни Фарғона ва Олтиариқ нефть заводлари чиқиндисидан адсорбент таъсир эттириб олиш технологияси ҳам ишлаб чиқилди.

Лабораториянинг яна бир бўлимида Фарғона политехника институтидан келган аспирант Н. Жабборов Кармана конидан олинадиган адсорбентлардан фойдаланишни ўрганиш ва янги методни ишлаб чиқиш устида иш олиб бормоқда. Энди қўшимча маблағ сарфлаб ташқаридан келтириладиган қимматбаҳо адсорбентлар ўрнига, Фарғона нефть заводидан бор-йўғи 15 километр узоқликдаги кондан олинган адсорбентлардан фойдаланса бўлади.

Ҳозир бу лаборатория Ўзбекистонда табиий адсорбентларни ўрганиш ва уларнинг сифатини яхшилашда ягона марказ ҳисобланади. Ўрта Осиёнинг кўпгина институтларидан келган ходимлар шу ерда ўз малакаларини ошириб кетмоқдалар. Қилинаётган илмий ишларга иттифоқдош республикаларнинг олимлари томонидан ҳам юксак баҳо берилмоқда ва Иттифоқимизнинг кўпгина нефть ва газ ишлаш корхоналаридан буюртмалар олинмоқда.

О. УСМОНОВ,
Ҳ. ШОУМАРОВ.

ЖАНГЧИ ХОТИРАСИ

Шчетово деган қишлоқ Шеробод районидаги Киров номли колхоз аъзоларидан кўп кишига жуда аён бўлиб қолган. Украинанинг Луганск областидаги ана шу олис посёлкадан колхозчи Қизларсара Янгибоева ва унинг ўғли Зиё ҳамда қизи Ирисга доим хат келиб туради. Бу хатларни Шчетово посёлкасидаги 11-мактаб пионерлари юбориб туришибди.

Бу хатларнинг таърифи қуйидагича. 1943 йилда Шчетово посёлкаси учун олиб борилган жангларда Норбой Янгибоев қаҳрамонларча курашиб ҳалок бўлди. Унинг жасади ҳалок бўлган бошқа жангчилар билан бирга ўртоқлик мозорига дафн этилди. Посёлкани озод қилиш учун жонини фидо қилган жангчилар номи ёзилган ҳайкал [illegible]

Тошкентдаги тўқимачилар маданият саройи қошида тасвирий санъат студияси муваффақият билан ишлаб турибди. Студияда ишчилар, хизматчилар билан бир қаторда уларнинг фарзандлари — студент ва ўқувчилар ҳам рассомчилик санъатининг нозик сирларини ўрганмоқдалар, ижодий иш билан шуғулланмоқдалар. Суратда: мактаб ўқувчилари — ёш истеъдод эгалари Юсуф Эрназаров билан Миша Соркинлар машғулот пайтида.

И. Глауберзон фотоси.

УМР ДАФТАРИ

ЛАВҲА

У иш кабинетида қорамағиз бир йигит билан ўтирибди. Негадир безовтароқ. Йигит студент экан. Сиртқи бўлимдан кундузгига ўтказишни сўраб келган экан.

— Бу нима гап? Бир йил бурун бизни ўз ҳолимизга қўймай кундузгидан сиртқи бўлимга ўтгандингиз.

— Тушунмабман, сиртдан ўқиш менга тўғри келмас экан, қийналяпман.

— Шундай бўлишини сизга айтган эдик, эсингиздами? Ёшсиз, ҳаёт тажрибангиз йўқ, деб неча-неча уқтирдик.

Студент ерга қараб ўтирибди. Кабинетдаги жимликни бурчакда турган улкан соатнинг бир зайл «чиқ-чиқ»лаши бузади.

—Ҳеч кимим йўқ, — ниҳоят бошини кўтарди студент. — Одам бўлишимга ёрдам қилинг.

— «Ҳеч кимим йўқ...» — Рўзи Ҳайитовичнинг пешанасида ажинлар кўринди. У хомуш туриб қолди. Студент унинг заиф томонига тегиб ўтган эди.

— Майли, — ниҳоят у бошини кўтариб студентга қаради, — иш жойингиздан характеристика олиб келинг. Ўртоқлар билан маслаҳатлашиб кўрайлик.

Студент ўрнидан жилмади. Эҳтимол, «ўйлашиб кўрайлик» деган сўзга ҳам қаноатланмагандир.

Ректор буни пайқади шекилли:

— Ғам еманг, оғайни, — деди кўтаринки оҳангда — Қўлимиздан келганча ёрдамлашамиз.

Студент мамнун кулимсиради ва ўрнидан туриб қўл бериб хайрлашди.

* * *

Студентнинг «ҳеч кимим йўқ» деганлари Рўзи Ҳайитовичнинг нозик жойига тегиб ўтди. Хаёл уни Зарафшон бўйидаги Қорақош қишлоғига етаклаб кетди. Навоий ёнидаги бу қишлоқда унинг болалик кунлари ўтган.

1933 йили у отасидан жудо бўлди. Султоной опа икки сағири билан қолди. Ўшанда Рўзиси олти ёшда, қизи Бегим тўрт ёшда эди. Она шўрлик сағирларини бағрига босиб, хўнг-хўнг йиғларди.

Бора-бора она сағирларини боқолмай гандираклаб қолди. Қизи Бегимни аўрға судраб борди. Ўғли тетикроқ. Рўзисини «етимхона»га топширди. Ўғлининг жонини сақлаб қолишнинг бошқа йўлини тополмади.

Йиғлаб-йиғлаб изига қайтди. Кейин ҳам неча-неча марта «етим хона»га йиғлаб бориб, йиғлаб қайтди...

Рўзи кўзлари мўлтираб она йўлига тикилди. Ахир, кўпдан буён онаси келмаган эди-да. Онасининг дунёдан кўз юмганидан у хабарсиз эди. Энди уни сўроқлаб келадиган ҳеч ким йўқ эди. Фашистларнинг Москва остоналарига бостириб келаётган кунлари эди бу пайт.

Шўрлик Бегим ҳам бир ўзи зор қақшаб қолаверди... Ёш Рўзининг бағрини ёлғизлик қурт бўлиб кемирарди. Кейинги йиллар ҳам унинг учун енгил бўлмади. Самарқанд зооветеринария техникумида таълим олган йиллари ҳам ўқиди. ҳам техникум эшак аравасини ҳайдади. Кун кўриш керак эди-да. Далалардан ўтин-чўпларни йиғиб келиб, шаҳарда сотди. Тийин-тийин жамғариб кийим-бош олди, панжалари кўриниб турадиган ботинкасини қиш олдидан янгилади. Янгисини олишга кучи етмаганида тикди, ямади. Уруш, урушдан кейинги илк йиллари кимсасиз боланинг техникумда кун кўриши осонмиди!

Ким, ким у тийинлар қадрини болалигидан билди!

— Баъзан ҳаётда «ғам еманг» дейдиган кишиларга муҳтож бўлиб қоласан, — деди Рўзи Ҳайитович хаёлга берилиб. — Улар айнан керак вақтида шундай дейишади, қўлтиғингга қанот беришади. Уларнинг ёнида бўлганингда ҳаётнинг икир-чикирларини енгиш ҳам осон бўлади.

Ҳозир у бошқа кишилар ҳақида гапираётганди. Бояги студентга: «ғам еманг, оғайни» дейишга деди-ю, ҳаётида учраган бир воқеани эсига олди. Ўйчан туриб қолишининг сабаби бор эди. Ҳа, унга ҳам бир вақтлар «ғам еманг» деганлар бўлган.

Самарқанд қишлоқ хўжалик институтини битириш йили эди. Давлат имтиҳонларидан «аъло» баҳо билан ўтганди. Уни ректоратга чақириб қолишди. Шошилинч етиб борди. Институт ректори Жўра Камолович Саидов унга ота кўзи билан меҳрибон боқарди.

— Қалайсиз, имтиҳонлар чарчатиб қўймадими? — деди ректор қоғозларга назар солиб, кейин қўшимча қилди: — дуруст, дуруст. Хўш, ўқишлар бадга урмадими ўзи?

— Йўқ-йўқ, домла.

— Яхши. Яна сизни ўқитсак қандай бўларкин?

Рўзи жавоб беришга шошилмасди. Аниқроғи у бундай саволни кутмаган эди.

— Сизни физиология кафедрасида аспирант қилиб қолдирмоқчимиз.

— Қийналиб қолмасмиканман...

— «Етимхона»дан қайнаб чиққан киши шу гапни гапирса-я, — ректор тикилиб турди. — Қийинчиликлардан қўрқадиган киши олим бўлармиди?!

Рўзи ноқулай вазиятда қолди. Нима дейишини билмай, хаёлида: «Менинг ёлғизлигимни қандай билдийкин...» деб ўйлади.

— Ғам еманг, — деди кескин Жўра Камолович, — керак бўлса, ҳар томонлама ёрдам қиламиз. Ҳар томонлама! — такрорлади у.

— Майлингиз. Сиз оталик қилсангиз, ўқиганим бўлсин.

— Бўпти, — ректор ҳам кулимсиради. — Фақат астойдил ишга киришсангиз бўлгани.

Кўп ўтмай Рўзи профессор Николай Васильевич Бадялиннинг аспиранти бўлиб қолди. Жўра Камолович унинг илмий ишларидан огоҳ бўлиб турди, керак вақтида моддий ёрдамини ҳам аямади. Атоқли олим, биология фанлари доктори, Ўзбекистон Фанлар академиясининг ҳақиқий аъзоси Жўра Камолович Саидов унинг ҳаётида олим сифатида ҳам, инсон сифатида ҳам бир умр ўчмас из қолдирди. Шунинг учун ҳам унинг номини доим ҳурмат, эҳтиром билан тилга олади, «менинг ҳақиқий отам» дейди.

Ўша унутилмас учрашувдан кейин орадан тўрт йил ўтди. 1954 йили у «Қўй эчкиларда учрайдиган тасмасимон гижжа касалликлари» мавзуида диссертация ёқлади.

Аввало ассистент, сўнгра доцент бўлиб ишлади. Ҳозир у нормал ва потологик физиология кафедрасига бошчилик қилмоқда. Кечаги шогирднинг энди ўз аспирантлари бор.

1961 йилдан бери у институт ректори. Кўпгина область жамоат ташкилотларига, жамиятларига бошчилик қилади у.

* * *

Ҳаёт билан болалик чоғларидан у юзма-юз тўқнашди, нозик, инжиқ томонларига дуч келди. Гоҳ ўйноқи жилваларини кўрди, гоҳ шафқатсиз қуружларини тотди. Лекин у тинчимади, ҳеч умидсизланмади. Босиб ўтган ҳаёт йўли ҳам уни бардамликка ўргатди, улғайди, чиниқди. Қирқдан ендигина ошган олим вазмин, салмоқли ҳаёт йўлини босиб ўтди.

У ҳамон изланишда. Неча йиллардан бери ёш ҳайвонларни паратип касалидан асраш соҳасида иш олиб бораётир. «Қимирлаган қир ошар» дейишади-ю, излана вергач иш чиқади-да, албатта.

Б. ДАМИНОВ.

Самарқанд.

Пазанда маслаҳати

ТАОМЛАР ҲАҚИДА

◆ Тошкент аҳолиси мошли таомларни жуда хуш кўради. Гап, мошнинг ғоят серлаззат эканлигидагина эмас. Медицина фанлари докторлари А. Зоҳидов билан М. Исмоиловнинг Ўзбекистон гигиена илмий-тадқиқот институтида кўп йиллар давомида олиб борган текширишлари натижаларига асосланиб гапирадиган бўлсак, мошнинг кимёвий таркибида: 28 процент оқсил, 3 процентча мой ва 45 процент умумий шакар моддаси, яъни углевод ва крахмал бор. Яна маъдан моддаларидан: фосфор, калий, темир ва магний ҳам мавжудлиги аниқланган. Маълумки, айрим моддалар инсоннинг қони, суяги, жигари, мияси ва бошқа аъзоларининг таркибига мос тушадиган бўлиб, озиқланишда муҳим аҳамияти бор.

Узоқ ўтмишдан буён мошхўрлик қилиб келаётган халқимиз ҳаётий тажрибаси асосида дуккакли доннинг лаззатли, тўқтутар ва шифобахш хусусиятларини билади. Шунинг учун мошдан турли хил таомлар тайёрлашган: мошова, мошхўрда, мошқовоқ, мошатала, мошура, сутли мошхўрда, қатиқли мошхўрда, мошкичири мухашшир, мошпалов, мош манти, мошхўрак, мошгуруч бўтка ва ҳоказо таомлар шулар жумласидандир.

◆ Мошни ювиб совуқ сувли идишга солиб оловга қўясиз. Сув қайнаб мошнинг пўслоғи ёрилгач, эзилмасдан олиб сувини тўкасиз. Совуқ сув қуйиб, кафтлар орасига олиб ишқаб-ишқаб пўстини ажратинг. Қозонда ёғни доғлаб, пиёз ва гўштқийма қовирасиз. Сели чиққач пича сув қуйиб, устидан тайёрланган мош билан бирга ювилган гуруч солиб пиширасиз. Таом пишгач тузи ростланади. Дастурхонга тортишда лаганга солиб, бетига пиёздоғ ёки қирқилган кўк пиёз қўясиз.

◆ Мошни сувда бир қайнатиб очиттириб оласиз ва сувини тўкиб ташлаб қайноқ сут қуясиз. Бунга иссиқ сувга ивитиб қўйилган гуруч ҳам қўшасиз. Тузи пишгандан сўнг ростланади. Тайёр таом дастурхонга ликопчада ёки лаганда юзига сариёғ сепилган ҳолда келтирилади. Мошгуруч бўтқа учун: 0,5 килограмм мош, 0,5 килограмм гуруч, 2 литр сут, талабга кўра туз ва юзига бир қошиқ сариёғ керак бўлади.

◆ Гуручга мош қўшиб палов тайёрлаш усули қадимдан машҳур. Бунинг учун мош лаганда бир сутка ивитиб қўйилади. Сўнгра клеёнкага тўкиб гўдра. бўртмай қолган ва чала бўртганларини териб ташлайсиз. Гуручни ювиб ивитилган мош билан аралаштирасиз ва совуқ сув қуйиб олиб қўясиз. Қозонда ёғ доғлаб, пиёз қовурилади. Сўнг майда «чумчуқ тили» қилиб тўғралган гўшт қовурилади. Сабзини эса кубик шаклида «нўхотча» қилиб тўғраб солясиз, бир-икки аралаштиргач туз ва зираворлар сепиб сув қуясиз ва зирвоқ қайнатасиз. Зирвоқ пишгач мош аралаштирилган гуручни солиб сув қуясиз ва одатдаги паловлар сингари дамлайсиз. Дамлаш муддати 30 минут. Лаганга сузасиз. Паловнинг сифати нўхотли палов сингари титроқ дона-дона ҳам мошкичири, ҳам палов мазасини эслатади.

Масаллиқ: 1 килограмм гуруч, 2 стакан ивитилган мош, 500 грамм гўшт, 300 грамм ёғ, 400 грамм сабзи, 250 грамм пиёз. Туз ва зираворлар таъбга кўра олинади.

К. МАҲМУДОВ.

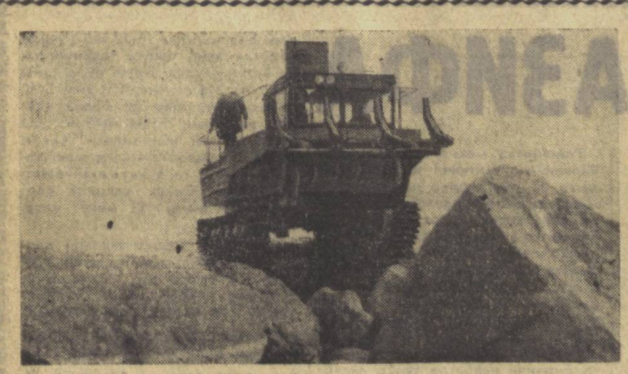

Петрозаводск. Онега трактор заводининг конструкторлари сузиб юрадиган «ТП-90» трактор агрегати яратдилар. Яқинда бу машина давлат синовидан ўтди. Бу машина ёрдамида кесилган дарахт йиғилиб сувга оқизилади. Янги машинани қўлланишдан келадиган фойда 14 минг сўмга боради. Чапдаги суратда: янги трактор соҳилга яқинлашмоқда. СССР Йўл алоқаси министрлигининг Темир йўл транспорти марказий илмий-тадқиқот институтида биринчи турбопоезд бунёд этилди. Бу турбопоездни 3 фазали синхрон двигатель ҳаракатга келтиради. Харьков оғир электромашинасозлик заводида тайёрланган бу ноёб электр машина вагоннинг электр двигатели учун ўзгарувчан ток ишлаб чиқаради. Турбопоезд соатига 180 километргача йўл босади. Кейинчалик унинг ҳаракат қисмлари такомиллаштирилгач машинанинг тезлиги соатига 200-250 километрга етади. Ўнгдаги суратда: турбопоезднинг моторли вагони.

К. Бек (ТАСС) ва Г. Киселева фотолари. АПН.

ХАБАРЛАР, ВОҚЕАЛАР, ЯНГИЛИКЛАР

Оламда нима гап

ФАН ЯНГИЛИКЛАРИ

ТУМАН ТАРҚАТГИЧ

АҚШнинг Код бурнида туман тарқатувчи машина синаб кўрилмоқда. «Фог-суип» деб аталувчи бу машина 30 метр узунликдаги эгилувчан телескопик трубали ҳавопуфлагичдан иборат. У оддий кир ювиш порошогини эслатувчи химикат ёрдамида туманни тарқатади. «Фог-суип» аэродромларда самолётларнинг учиш ва қўнишларига халақит берувчи туманни тарқатишда қўлланиш учун мўлжалланган.

МУЗ ДЕТЕКТОРИ

Англияда «муз детектори» синовдан яхши ўтди. Асфальт тагига ўрнатилган электр манбалар йўлнинг ҳолати ва температурасини хабар қилиб туради. Бу эса ҳаво совуб, йўллар музлагунга қадар қум сепиш имконини беради. Ҳисоблашларича «муз детектори» Шеффилд сингари шаҳарларда қўлланиладиган бўлса, ҳар йили 10 минг фунт стерлингни тежаб қолиш мумкин, чунки музлаб қолиш хавфи бор жойларгагина туз ва қум сепиб чиқилади, холос.

УТГА ҚАРШИ КУПИК ҚАТЛАМ

Калифорния штатининг (АҚШ) Эм илмий-тадқиқот марказида енгил полиуретан кўпик қатлами олинди. У оловга текканда мустаҳкам тўсиқ ҳосил қилиб ҳавони ўтказмай қўяди. Бу материал самолёт, космик кема, автомобиль, поезд ва уйларда ёнғинга қарши ишлатилади.

УЧ РАНГЛИ ЛАЗЕР

Япониянинг «Хитати сэйсакусио» компанияси дунёда энг кучли уч рангли лазер ишлаб чиқарди. Бу асбоб қудрати жиҳатидан АҚШда ясалган аналогик лазердан ўн баравар кучлидир. У рангли телевидениеда, фотографияда ва космик алоқаларда қўлланилади.

ТИНЧЛИК ВА ОСОЙИШТАЛИКНИ ТАЪМИНЛАШ ЙЎЛИДАГИ ИНТИЛИШ

СССР ҲУКУМАТИНИНГ БАЁНОТИ ТЎҒРИСИДА ЧЕТ ЭЛ МАТБУОТИНИНГ ЁЗГАНЛАРИ

БЕРЛИН. Германия Демократик Республикасининг матбуоти Хитой маъмурларининг Даманский ороли районида Совет — Хитой чегарасида қилган қуролли иғвогарликлари хусусида СССР ҳукуматининг баёнотига катта эътибор бермоқда.

«Нойес Дойчланд» ва «Берлинер цайтунг» газеталари бу ҳужжатнинг айрим ўринларини биринчи саҳифаларда батафсил босиб чиқардилар. «СССР ҳукумати,— деб қайд қилади «Нойес Дойчланд» газетаси ўз мақоласида. — Совет—Хитой чегарасидаги вазиятни нормаллаштириш учун дарҳол амалий чоралар кўриш зарур эканлигини таъкидлайди».

Газета баёнотнинг СССР ҳукумати Совет ерига қилинадиган ҳар қандай ҳамлани қатъиян рад этади ва Совет Иттифоқи билан. Совет халқи билан қурол-яроғ пеша қилиб гаплашишга уринишлар қатъий зарбага учрайди. деган қисмига ҳам алоҳида эътибор бермоқда.

ВАРШАВА. «Трибуна луду» ва «Жиче Варшави» газеталари Хитой томонининг иғвогарлик мақсадида чегарада қилган қуролли можаролари хусусида СССР ҳукумати баёнотининг тўла текстини биринчи ва иккинчи саҳифаларда босиб чиқардилар. Газеталар СССР ҳукумати баёнотининг бундай воқеалар Совет Иттифоқи билан Хитой Халқ Республикаси ўртасида ҳар қандай усул билан душманликни вужудга келтиришни истаган кишиларнигина хурсанд қилиши мумкин ва бу воқеалар Совет ҳамда Хитой халқларининг туб манфаатларига зиддир, дейилган қисмига алоҳида эътибор бермоқдалар.

НЬЮ-ЙОРК. Американинг барча информация агентликлари маочиларнинг иғвогарлик мақсадида Даманский ороли районида яқинда қилган қуролли можаролари хусусида СССР ҳукуматининг берган баёноти ҳақидаги хабарларни «шошилинч» деган белги билан тарқатди. Агентликлар баёнотнинг батафсил мазмунини изҳор қиладилар.

СОФИЯ. Болгария матбуоти Хитой томонининг иғвогарлик мақсадида чегарада қилган можаролари ҳақида СССР ҳукуматининг берган баёнотини «Хитой маъмурларининг иғвогарликлари социализм ва тинчлик ишига жиддий зарар етказади», «Чегарадаги можаролар Совет ва Хитой халқларининг манфаатларига зиддир», «СССР чегаралари дахлсиздир», деган сарлавҳалар остида босиб чиқарди. Бу муҳим ҳужжат болгар жамоатчилигида зўр қизиқиш туғдирди. Болгар халқи маоцзедунчи маъмурларнинг хиёнатини кескин суратда қораламоқда ва Совет ҳукуматининг тинчлик ва осойишталикни таъминлашга ҳамда Хитой халқи билан дўстлик ва ҳамкорликни қўллаб қувватлашга қаратилган сиёсатини тамомила маъқулламоқда.

Болгария радиоси ва телевидениесининг шарҳчилари баёнотда Хитой маъмурларининг территория ҳақидаги даъволари асоссиз эканлиги аниқ ва равшан далиллар билан кўрсатилди ва Совет Иттифоқининг Совет—Хитой муносабатларидаги қийинчиликларни бартараф қилишга астойдил интилаётганлиги баён қилинди, деб таъкидламоқдалар. Совет халқи КПСС ва СССР ҳукуматининг Совет чегаралари даҳлсизлигини таъминлайдиган тадбирларини якдиллик билан қўллаб қувватламоқда, деб уқтириб ўтилади.

(ТАСС).

ҲАМКОРЛИК ҚИЛИШ МУМКИН

СОФИЯ, 31 март. (ТАСС). «Земеделско знаме» газетаси бугунги бош мақоласида қуйидагиларни ёзади: Варшава Шартномасида қатнашувчи давлатларнинг Будапештда Европадаги барча мамлакатларга қарата қабул қилган мурожаати самарали ҳамкорлик ўрнатиш йўлидаги тадбирлар программасидир.

Эндиликда, дейилади мақолада, қитъада икки қисмга бўлинишни бартараф қилиш йўллари ҳамда воситаларини қидириб топиш учун, ўзаро хавфсизликни таъминлаш асосида давлатлар ва халқларнинг тинч-тотув яшаши тантанаси учун умумевропа кенгашини чақиришга халақит берадиган муҳим сабаблар йўқ.

Болгария Халқ Республикаси, деб таъкидлайди газета, халқаро вазиятдаги кескинликнинг юмшатилишига, қитъамиздаги мамлакатлар ўртасида самарали ҳамкорлик ўрнатишга, Болқон мамлакатларини тинчлик ва яхши қўшничилик зонасига айлантиришга ёрдам бериш учун шай бўлиб турганлигини яна бир марта уқтириб ўтди.

ШВЕЙЦАРИЯ МЕҲНАТ ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ ПЛЕНУМИ

ЖЕНЕВА. 31 март. (ТАСС). 29-30 мартда Лозаннада Швейцария Меҳнат партияси Марказий Комитетининг пленуми бўлиб ўтди.

Пленум коммунистик ва ишчи партияларнинг халқаро кенгашига тайёргарлик кўрувчи комиссия ишида қатнашган ўз вакилининг ҳисоботини тинглади ва маъқуллади.

Швейцария Меҳнат партияси Марказий Комитети, дейилади пленумнинг резолюциясида, тайёргарлик комиссиясининг 23 майда ўтказиладиган якунловчи сессиясида, шунингдек 5 июнга мўлжалланган халқаро кенгашда қатнашиш тўғрисида қарор қабул қилди.

ЯҚИН ШАРҚДА ЗИЛЗИЛА

ҚОҲИРА. (ТАСС). Бирлашган Араб Республикасида зилзила бўлди. Унинг маркази Сувайш кўрфазида жойлашган. МЕН агентлигининг хабар беришича, Қоҳиранинг эски шаҳар қисмидаги бир қанча иморатлар шикастланган. Юқори Мисрнинг бир қанча шаҳарларида ҳам зилзила аломатлари сезилган.

* * *

ЛОНДОН. (ТАСС). Рейтер агентлиги мухбирининг Тель-Авивдан берган хабарида айтилишича, Исроил пойтахтида ва мамлакатнинг бошқа шаҳарларида ер ости тебранишлари сезилган. Вайронгарчилик ва қурбонлар тўғрисида ҳозирча ҳеч қандай маълумот йўқ.

* * *

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Ассошиэйтед Пресс агентлигининг мухбири Истамбулдан хабар беради: Туркиянинг Демиржи, Олашаҳр ва Саригел шаҳарларида, шунингдек Дарданелл бўғози районида яқинда зилзила бўлиб, вайронгарчилик келтирганидан кейин суст ва ўртача куч билан яна ер қимирлади.

АПРЕЛДА ОБ-ҲАВО ҚАНДАЙ БЎЛАДИ?

Март ойида ҳаво тез-тез ўзгариб турди. Иссиқ оқим билан совуқ оқимнинг кескин тўқнашуви натижасида намгарчилик ҳам кўп бўлди. Тошкентда нормадаги 68 миллиметр ўрнига 170 миллиметр ёмғир ёғди. Намгарчилик 1,5-3 нормадан ошиб кетди.

Апрелда ҳавонинг тез-тез ўзгариб туриши, ёмғир ёғиб момақалдироқ бўлиши кутилади. Намгарчилик 1-3 декадада нормал бўлса, айрим жойларда нормадан ошиб кетади. Биринчи ўн кунликнинг охири ва иккинчи ўн кунликнинг бошида ҳавонинг бир оз совуши кутилади. Кечаси 0-5 иссиқ, шимолий районларда 0-3 даража совуқ бўлиши, тоғлик районларда эса қор ёғиши кутилади. Бешинчи беш кунликда ҳаво яна бир оз совуйди. Охирги беш кунликда эса ҳавонинг исиши кутилади. Кундузи 20-25 кечаси 10-15 даражага етади.

Умуман олганда апрелда ойлик ҳарорат ўртача 14-16 даража атрофида бўлади.

А. АВАНЕСОВА,
Тошкент узоқ муддатли об-ҳаво бюросининг бошлиғи.

АЖОЙИБОТЛАР ОЛАМИДА

ДЕЛЬФИНЛАР СУҲБАТИ

Дельфинлар табиатини ўрганиш 1948 йилдан бошланди. Кўпгина кузатишлар натижасида бу ақлли жониворда инсонга ўхшаш анчагина хусусиятлар борлиги аниқланди. Фақат дельфинларнинг «тили» ҳалигача олимларга сир бўлиб қолмоқда.

1961 йилда мия бўйича мутахассис профессор Джон Лилли ажойиб бир тажриба ўтказди. У иккита дельфинни телефон орқали сўзлаштирди. Олим бу билан жониворлар бир-бирига сигнал бермайдилар, балки «худди одамлардай» ўзаро гаплашишларини исботламоқчи бўлди. Тажриба Кариб денгизидаги Сент-Томас оролида жойлашган «Муносабат воситаларини ўрганиш институти»да ўтказилди. Эксперимент учун бир-биридан анча узоқ бўлган иккита ҳовуз танланди. Инженерлар ҳовуз деворларига микрофон билан радио карнай ўрнатишди. Улар орасидаги телефон симлари институт марказий станцияси орқали ўтказилган бўлиб, олимларга дельфинларга кўринмасдан туриб уларнинг «сўзи»ни эшитиш имконини берарди.

Ҳар бир ҳовузга биттадан дельфин қўйиб юборилди. Улар ҳовуз ичида айланиб юриб, товуш чиқара бошлашди. Одатда дельфин ёлғиз қолганда ўзининг қаердалигини билдириш учун шунақа овоз чиқаради. Жавоб товуши эшитган дельфинлар радио карнайлари ёнига сузиб келишди-да навбат билан келаётган товушга жавоб қайтариб, яна кутиб туришди. Шундай қилиб униси гапирганда буниси, буниси гапирганда эса униси қулоқ соларди. Уларнинг телефон орқали биринчи суҳбати салкам бир соатга чўзилди.

Дастлабки дақиқаларда уларнинг ҳар бир ўз «номи»ни айтиб, шеригини излаб кетарди. Лекин бу унча узоқ чузилмади, чунки улар бир-бирининг товушини аппарат орқали эшитишаётганини сезиб қолишди. Энг муҳими шундаки, улар жуда «одоб-у назокат» билан суҳбатлашишди. Суҳбат давомида бири иккинчисининг «сўзи»ни билмай тинглар, шериги «гап»ини тугатгандан кейингина ўз фикрини айтарди.

Маълумки, дельфинлар тили хуштак асосига қурилган. Ҳар бир суҳбат чақириш ва жавоб беришдан бошланади. Кейин муддати, баландлиги ва кучлилиги ҳар хил бўлган қатор сигналлар билан давом эттирилади. Бу эса маълум даражада ахборот олиш имконини беради. Бу борада инженерлар Лэнг ва Смит ўтказган тажриба айниқса диққатга сазовордир.

Улар Дэш ва Дорис исмли дельфинлар жуфтининг ўзаро суҳбатини ёзиб олишди. Кейин, орадан тўрт ой ўтгач Дэшни ҳовузга қўйиб юбордилар-да, Дориснинг товуши ёзилган лентани «гапиртирдилар». Турмуш ўртоғининг овозини эшитган Дэш жуда ҳам суюниб кетди ва шодлик билан жавоб қайтарди. Инженерлар қўлларига секундомер олиб дельфиннинг магнитофон билан суҳбатини кузатиб туришди. Мана ҳал қилувчи пайт ҳам келди — Дорис бундан тўрт ой муқаддам бошлаган суҳбатида ишлатган етти марта кучли хуштак чалинди. Лекин, негадир бу хуштакдан кейин Дэш жавоб қайтармай, без бўлиб тураверди.

Тажриба яна икки марта такрорланди. Икки сафар ҳам мода дельфин суҳбатга киришиб кетди. Бироқ, суҳбат яна ўша жойга келганда Дэшнинг ҳафсаласи пир бўлиб, гапирмай қўяверди. Шунинг учун ҳам инженерлар бундан тўрт ой бурун Дорис айтган гап ҳозир Дэш учун аҳамиятини йўқотган бўлса керак, деган хулосага келишди. Бу тажрибалар дельфинлар ўзаро сўзлашса керак деган тахминни тўла исботлади.

Зоолог Кеннет Норрис дельфинлар тили халқаро тил эканини ҳам исботлашга муваффақ бўлди. У Тинч океандан тутиб келтирилган дельфин билан Атлантик океани дельфинини телефон орқали суҳбатини уюштирди. Буни қаранг-ки, улар бир-бирларини жуда яхши тушундилар.

Бироқ, дельфинлар тилининг шартли сигналлари сирини ҳатто электр-ҳисоблаш машинаси ёрдамида ҳам ечишнинг иложи бўлмади. Дельфинларни одам тилига ўргатишга ҳам уриниб кўришди. Бу жониворларнинг баъзилари айрим товуш ва сўзларни такрорлашга анча тез, баъзилари эса анча кеч ўрганишаркан. Бироқ, бу уриниш ҳам ҳалигача бирор натижа бергани йўқ...

Г. КАРВАЙНА.
«За рубежом»дан.

Редактор М. ҚОРИЕВ.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

РАДИО
БУГУН

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

8.25 — Севги қўшиқлари, 9.30 — С. Юдаков квартети, 9.50 — Қишлоқ хўжалик ходимлари учун (тожикча), 10.10 — Арман куйлари, 11.15 — «Иқтисодий ислоҳот ва хўжалик ҳисоби», 11.30 — Чолғу асбоблари. Бандура, 13.30 — Эстрада концерти (русча), 15.15 — «СССР халқ артисти Ҳ. Носирова куйлайди» (концерт-очерк), 16.10 — «Ватаним — фахрим» (радиокомпозиция), 16.50 — «Правда» газетасининг обзори, 18.00 — «Туркистон коммунистлари В. И. Ленин ҳузурида», 18.10 — М. Вайнберг. Скрипка ва фортепьяно учун соната, 18.40 — Спорт (русча), 19.20 — Қозоқ куйлари, 20.00 — «Ўзбекистон ишчиси» радиожурнали, 20.30 — Концерт (саноат ходимлари учун), 21.00 — Халқаро мавзуларда суҳбат, 21.10 — Концерт, 22.20 — А. Ҳасанова ва Т. Мамедова куйлайди, 22.40 — Шеърият кечаси, 23.15 — Концерт.

ТЕЛЕВИДЕНИЕ
БУГУН

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

12.55 дан — Москва кўрсатади.

ТОШКЕНТ КЎРСАТАДИ

17.55 — Кўрсатишлар программаси.

Рус тилида: 18.00 — Теледнгиликлар.

Ўзбек тилида: 18.10 — «Юлдузча» тележурнали, 18.45 — Миллионлар ленинча университети, 19.00 — Совет Ўзбекистони композиторлари. Мутал Бурҳонов, 19.50 — Телеянгиликлар.

20.00 дан — Москва кўрсатади.

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

ТОШКЕНТ КЎРСАТАДИ

17.55 — Кўрсатишлар программаси.

Рус тилида: 18.00 — Болалар учун кинофильм, 18.30 — Ёш китобхонларга, 18.50 — «Ёшлик» студияси кўрсатади, 19.30 — Фильм-концерт.

Ўзбек тилида: 20.15 — Пилла — бойлигимиз, 20.30 — Концерт, 21.10 — Янги иқтисодий ислоҳот амалда, 21.25 — «Элчилар фитнаси» (бадиий фильм).

УЧИНЧИ ПРОГРАММА

ТОШКЕНТ КЎРСАТАДИ

Рус тилида: 20.00 — «Кочубей» (бадиий фильм), 21.45 — Фильм-концерт.

ТЕАТР

ҲАМЗА НОМЛИ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 2/IV да Замон драмаси, 3/IV да Бой ила хизматчи.

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 2/IV да Нурхон, 3/IV да Гули сиёҳ.

КИНО

Қишлоқ детективи — «ЎЗБЕКИСТОН», «ВОСТОК», «МОСКВА», «ДРУЖБА», «ТОШКЕНТ СОВЕТИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун).

Қўлга тушмас қасоскорларнинг янги саргузаштлари — САНЪАТ САРОЙИ, «ЧАЙКА» (кундуз ва кечқурун).

Сўнгги табор — «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун). «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (эрталаб 10, кундуз 4 ва кеч соат 9-45 минутда).

Асримиздан миллион йил илгари — НАВОИЙ номли (кундуз ва кечқурун).

МАРКАЗИЙ «ПАХТАКОР» СТАДИОНИДА
4 апрель кеч соат 7 да
Совет Иттифоқи биринчилиги учун
«ДИНАМО» (Минск) — «ПАХТАКОР» (Тошкент) командалари ўртасида
ФУТБОЛ.
3 апрель кеч соат 7 да дублёр составлар учрашадилар.

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА
Вильям ШЕКСПИР асари — Р. ВИЛЬДАНОВ музикаси.
ТЕЗ КУНДА
ЯНГИ СПЕКТАКЛЬ
ЎН ИККИНЧИ КЕЧА
ЁКИ
ТУРФА ҲАНГОМАЛАР
(5 пардали музикали комедия)
Ҳамид ҒУЛОМ таржимаси
Постановкачи режиссёр — УзССРда хизмат кўрсатган артист Альберт ХАЧАТУРОВ.
Режиссёр — УзССР халқ артисти Ҳ. УМАРОВ.
Дирижёрлар — Н. ХАЛИЛОВ ва Э. ТОШМАТОВ
Рассом — УзССРда хизмат кўрсатган санъат арбоби Г. А. ВИЗЕЛЬ.
Балетмейстер — О. НАЗРУЛЛАЕВ
Хормейстер — А. ҲАМИДОВ
Жанг саҳналарини қўювчи — А. ИСМОИЛОВ
Концертмейстерлар — А. МАЛИНА, М. ФУРМАН
Режиссёр ёрдамчилари — Р. МУҲИТДИНОВА ва С. ОДИЛОВ
РОЛЛАРДА:
СССР халқ артисти Р. ҲАМРОЕВ;
УзССР халқ артистлари: М. ҒОФУРОВ, С. ХУЖАЕВ, Ҳ. УМАРОВ, М. ЮНУСОВ;
УзССРда хизмат кўрсатган артистлар: Т. НАЗАРОВА, Р. ШОКИРОВ, А. АБДУРАҲМОНОВ, Б. ИХТИЕРОВ, С. ПУЛАТОВ;
солистлар: М. ИХТИЕРОВА, Р. ЗОКИРОВ, Т. МАМЕДОВА, С. ОДИЛОВ, М. КАРИМОВА, Ф. ФАЁЗОВ, Х. НОСИРОВ, Е. ЎСАРОВ, Ҳ. ШАРИПОВ ва бошқалар.

С. АЙНИЙ НОМИДАГИ САМАРҚАНД ДАВЛАТ ПЕДАГОГИКА ИНСТИТУТИ
кафедралар бўйича вакант вазифаларга
КОНКУРС
ЭЪЛОН ҚИЛАДИ.
МУДИРЛАР: физиклар (катта ўқитувчи, фан кандидати);
ДОЦЕНТЛАР: табиётшунослик, рус ва чет эл адабиёти (фан кандидатлари, доцентлар);
КАТТА ЎҚИТУВЧИЛАР: миллий группаларга рус тили, рус тилшунослиги, математиклар;
ЎҚИТУВЧИЛАР: чет тиллари (2 ўрин), романо-герман филологияси, тожик адабиёти, тожик тили, рус тилшунослиги, ўзбек тилшунослиги, рус тили ва адабиёти таълими методикаси.
Конкурс муддати — эълон чиққан кундан сўнг — бир ой.
Аризалар ва ҳужжатлар қуйидаги адресга юборилсин: Самарқанд шаҳар, Красноармейский шоссеси, 166-уй, телефон 4-38-75.

«ГЛАВТАШКЕНТСТРОЙ» 3-ҚУРИЛИШ ТРЕСТИНИНГ 23-ҚУРИЛИШ БОШҚАРМАСИГА
дипломли инженерлар ва техниклар: ишлаб чиқариш тажрибасига эга бўлган қурувчилар (прораб ёки қурилиш усталари вазифасига); дурадгорлар, бетончилар, ғишт терувчилар, ёрдамчи ишчилар
КЕРАК
Ёлғиз кишилар яхши жиҳозланган ётоқхона билан, оилалилар 2 йил ичида уй билан таъминланадилар.
Меҳнат ҳақи-ишбай асосида тўланади.
Мутахассисликка эга бўлганлар 3 ойлик курсларга Тошкент ўқув комбинатига юбориладилар.
Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар, Куйбишев шоссеси, 3 проезд, 158-«а» уй, кадрлар бўлими (7, 12, 28 102-автобусларнинг «Ёғ-мой комбинати» бекати).

МАХСУС МОНТАЖ ҚУРИЛИШ БОШҚАРМАСИНИНГ ЭЛЕКТР ЎЛЧОВ ЛАБОРАТОРИЯСИ
электр жиҳозларини синовдан ўтказиш ва текшириш бўйича ишларни
БОШЛАБ ЮБОРДИ
Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар, генерал Петров кўчаси, 251-уй (30 50-автобусларнинг «55-озиқ-овқат магазини», 3-трамвайнинг «Циолковский» бекати). Телефон 6-6-31-55.

«Совет Ўзбекистони» редакцияси ва Ўзбекистон телеграф агентлиги коллективи газета ва ЎзТАГ нинг собиқ ходими, пенсионер
Шаҳид КАРИМОВнинг
вафот этганлиги муносабати билан марҳумнинг оиласига чуқур таъзия изҳор этадилар.

Ўзбекистон ССР Маданият министрлиги, Ўзбекистон композиторлар союзи ва Театр жамияти Ўзбекистон ССР халқ артисти, республика миқёсидаги шахсий пенсионер
Михаил Жўрабоевич ТОЛМАСОВнинг
вафот этганлиги муносабати билан марҳумнинг оиласига чуқур таъзия изҳор қилади.

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Орган Центрального Комитета Компартии Узбекистана, Верховного Совета и Совета Министров Узбекской ССР.

Бизнинг адрес ва телефонлар: ТОШКЕНТ «ПРАВДА ВОСТОКА» кўчаси № 26. Редактор — 336545. Редактор ўринбосарлари — 337914, 339323. Масъул секретарь — 334455. Масъул секретарь ўринбосарлари — 337283, Партия турмуши — 333469, Марксизм-ленинизм назариясини пропаганда қилиш — 331216. Халқаро ҳаёт — 337604. Коммунистик тарбия — 331455. Саноат капитал қурилиш ва транспорт — 334780. Совет қурилиши — 333258. Қишлоқ хўжалиги — 337604. Адабиёт ва санъат — 332036, 337221. Фан, мактаб ва олий ўқув юртлари — 334451. Маҳаллий ахборот ва спорт — 332347, Оммавий ишлар ва хатлар — 336679, 333553. Иллюстрация — 334524. Стенографистка — 337343. Корректура — 337162. Эълонлар — 338142. Коммутатор — 330249, 330250, 330251, 330252, 330253, 330254, 330255, 330256, 330257, 330258. ОБЛАСТЬ МУХБИРЛАРИ. Андижон — 48—85, Бухоро 43—141, Қарши 22—82, Наманган 21—88, Нукус 42—62, Самарқанд 31—972, Термиз 23—27, Фарғона 41—88. Урганч 34—55.

№ Б. — 78. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Бирлашган нашриётининг босмахонаси. Тошкент шаҳри. ИНДЕКС 64633. Р. 01255.